ՀԱՅՈՑ ԳՐՈՒՄ

ԵՐԵՎԱՆԻ ԵՎԵՂԵՑՈՒ

ԱՐԱՐԱՏՅԱՆ ՄԱՐԶ

ՀԱՄԱՌՈՏ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

20
F-43

135

280
727-FG
1478

ՊԵՏԱԿԱՆ-ՀԱՆՐԱՅԻՆ
Հ. Հ.
ԳՐԱԴԱՐԱՆ

2004

399-ԱՀ 1478

ԳՐԻԳՈՐԻՈՍ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

ԱՂԵՐԴԱՊԱՏՈՒԹԻՒՆ

Ի՞նչպէս Հաւատացեալ Գրիգորիոս Լուսաւորչի Հայոց։

Ի՞նչ ապրեցաւ ազգասիրութիւն
Լուսաւորչի՝ Հայոց Հոգեւոր Հայրապետի՝
Ի՞նչ ուխտեցաւ Աստուծոյ Հանդէպ
Նոցա ազգին և երկրին։

Զորս գրեաց անգամ

Տպագրեալ ՀԱՄԻ Տ՚ 1838։

ԻՎԱՆԵՆԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Հանրապետական գրադարան
Ереванская Государственная Библиотека
1932
Ինվ. № 1005 հանր. 4032
Ինվ. № 1478

Աստուծաստէր՝ մանուկ ուշիմ՝
այսքը մա տիր.
յորդոր բանիս սրբոյն մըտաք՝
լեր ունկընդիր։
Ի՛զ վասքն քո՝ մանկացելոյն՝
զիմաստ ու. տիր.
սէր հաւատոյ քո խորհրդոց՝
լեր՝ի խրն դիր։
Օ՛ի՛ յարքունեն՝ հասակի քո՝
լեցիս ըն տիր.
աշակերտեալ՝ արքայութեան՝
երկնից դը պիր։

Յիսուսն մանուկն եւ սրբոյն Յոհան

L.R.

ՀԱՏԱԾ

Քրիստոնէական վարդապետութիւն:

Գլուխ Ա:

Յայտնութիւն Աստուծոյ:

Հարց:

Ո՞ւր ինչ ես:

Պատասխան:

Քրիստոնեայ եմ շնորհօքն Աստի:

Հ. Ինչ բանով քրիստոնեայ ես եղեր:

Պ. Հաւատալով 'ի Աստ, և մկրտութիւն առ առաքելոյն:

Հ. Քրիստոնէութիւն նշանը ո՞րն է:

Պ. Սէր խաչն է:

Հ. Խոստովանիր քեզի, որ տեսանեմ:

Պ. ✠ Յանուն Հօր, և Որդւոյ, և Հոգւոյն Սրբոյ. ամէն:

Հ. Ո՞ւր բան պէտք է քրիստոնէին առ 'ի փրկիլ:

Պ. Հոս բան պէտք է, ՅԻ՝ Հաւատ, յոյս, սէր, և բարեգործութիւն:

Հ. Որն է հաւատն քրիստոնէին:

Պ. Այս երկու բանս հաւատալն է. ՅԻ. Ա,ախ՝ հաւատալ, թէ Ա՛ծ մէկ է, և երեք անձ ունի:

Երկրորդ՝ հաւատալ, թէ Որդին Ա՛ծ մեզի համար մարդ եղաւ, և խաչին վրայ մեռաւ:

Հ. Ինչ բանով կրնանք տրմիլ աս սէր հաւատքս:

Պ. Հաւատամքին խօսքերովը, զոր Ո՛ւղ տասներկու առաքեալները շարադրեցին, և սէր ժողովքները ճոխացուցին:

Հ. Անանկ է նէ, ըսէ զհաւատամքը, որ տեսնեմ:

Պ. Հաւատամք 'ի մի Ա՛ծ Հայրն ամենակալ, յարարիչն երկնի և երկ-

ըի, երևելեաց և անելուեթից։ Եւ 'ի մի ամ Հայ Բայ յորդին այ. ծնեալն յայ Հօրէ միածին, նախ քան զամ յաւիտեանս։ Աստ յայ, լոյս 'ի լուսոյ, Աստ ճշմարիտ, յայ ճշմարտէ ծնունդ և ոչ արարած։ Նոյն ինքն համադոյակից Հօր, որով ամ ինչ եղև յերկինս և 'ի վերայ երկրի, երևելիք և աներ-ևեոյթք։ Որ յաղագս մեր մարդ-կան և վասն մերոյ փրկութեն իջեալ 'ի յերկնից, մարմնացաւ, մարդա-ցաւ, ծնաւ կատարելապէս 'ի Սա-րիամայ սրբոյ կուսէն Հոգւովն սրբ-ով։ Որով էաւ մարմին, հոգի, միտ, և զամ որ ինչ է 'ի մարդ՝ ճշմարտապէս և ոչ կարծեօք։ Չարչարեալ, խաչեալ, թաղեալ, յերրորդ աւուր յարուցեալ, ելեալ 'ի յերկինս նստեալ մարմնովն նստաւ ընդ աջմէ Հօր։ Դարձեալ է նովին մարմնովն և փառաւք Հօր 'ի դատել զկենդանիս և զմեռեալս,

որոյ թագաւորութիւնն ոչ գոյ
վախճան։ Հաւատամք և 'ի սո՛
Հոգին յանեղն և 'ի կատարեալն,
որ 'ի Հօրէ և յԱրդւոյ բղխի։ Որ
խօսեցաւ յօրէնս և 'ի մարգարէս
և յաւետարանս. որ էջն 'ի յոր-
դանան, քարոզեաց զառաքեալն,
և բնակեցաւ 'ի սրտան։ Հաւատամք
և 'ի մի միայն յընդհանրական և
յառաքելական սո՛ Եկեղեցի։ Ի
մի մկրտութի. յապաշխարութի.
'ի քաւութի և 'ի թողութի մեղաց։ Ի
յարութի մեռելոց։ Ի դատաս-
տանան յաւիտենից հոգւոց և մար-
մնոց։ Յարքայութին երկնից։ Եւ
'ի կեանան յաւիտենական։ Ամէն։

Հ. Ես ասած Հաւատամքիդ ամմէն մէկ
խօսքը ինչ ասել է. գիտե՞ս մի։

Պ. Ամէնիկ մէկիկ հարցընես նէ, ամ-
պատասխանը կրնամ տալ ինձի
կէօրէ։

Ընանկ է նէ՝ սկսինք մէկիկ մէկիկ
հարցնել։

Գլուխ Բ։

Յաղագս Աստուծոյ, թէ ո՞է Աստուածն։

Հ. Աստուծ ի՞նչ է։

պ. Անէակ անհուն էակ մի է անմարմին, և ստեղծօղ երկնի և երկրի և ամենայն բանի։

Հ. Աստուծ ո՞ւր է։

պ. Ամենայն տեղ է, այ՛ի յերկինս, ՝ի յերկրի, ՝ի դժոխս, և այլ ամենայն տեղ։

Հ. Ի յերկինս ի՞նչպէս է։

պ. Անէակ մեծ թագաւորի մի պէս է։

Հ. Ի յերկրի ի՞նչպէս է։

պ. Անէակ մեծ առաքելորդի և հօր պէս է։

Հ. Ի դժոխս ի՞նչպէս է։

պ. Անէակ սատանիկ դատաւորի մի պէս է։

Հ. Թէ որ ա՞ծ ամենայն տեղ է, ուրեմն հոս ալ է։

պ. Իրաւունքս, հոս ալ է։

Հ. Թէ որ հոս է նէ՝ հապա ինչու չենք տեսներ զնա։

պ. Ասոր համար, զգալի անմարմին է, և չերևիր։

Հ. Որեղի՞ մէջ է ստեղծելը։

Պ. Աստուծոյ։

Հ. Ինչու՞ համար է ստեղծելը։

Պ. Աստուծոյ համար է ստեղծելը, որ զինքը ճանչնամ, սիրեմ, պաշտեմ, և իւր պատուիրանները պահեմ. և երբ որ մեռնիմ՝ նէ, արքայութիւն երթամ։

Հ. Աստուծ քանի՞ է։

Պ. Մէկ միայն է։

Հ. Անձը քանի՞ է։

Պ. Երեք է. որոնք են Հրեշտակութիւն ալ կըսենք։

Հ. Անուանները ի՞նչ է։

Պ. Հայր ամ. Որդի ամ, և Հոգի սրբ ամ։

Հ. Հայր ամ՞ է։

Պ. Իրամերես, ամ է։

Հ. Որդին ամ՞ է։

Պ. Իրամերես, ամ է։

Հ. Հոգին սրբ ամ՞ է։

Պ. Իրամերես, ամ է։

Հ. Անանկ է նէ, երեք ամ է։

Պ. Այո՛ լիցի, երեք անձինք, և մէկ ամ է։

Հ. Երկք անձանց որը մեծ է, որը պզտիկ է։

Պ. Երկքնակ հաւասար են. մեծ ու պզտիկ չիկայ մէջերնին։

Հ. Ինչու համար հաւասար են։

Պ. Որ համար, որ երկքնակ մէկ ոտ են, և մէկ բնութիւն, մէկ ոտութիւն, մէկ կարողութիւն, և մէկ իշխանութիւն ունին։

Հ. Այր ոտ ուսկից է։

Պ. Իրմէն է՝ի յաւիտենից, և ուրիշէն չէ։

Հ. Որդին ոտ ուսկից է։

Պ. Հայր Օրէ ծներ է՝ի յաւիտենից։

Հ. Հոգին սրբ ոտ ուսկից է։

Պ Հայր Օրէ և յՈրդւոյ ելած և բղխած է՝ի յաւիտենից։

Գլուխ Գ։

Հայրն Որդին Հոգին Աստուած է։

Հ. Քանի երկք անձանց որը մարդ եղաւ, կամ մարմնացաւ։

Պ. Միայն Որդին ոտ։

Հ. Ինչու համար մարդ եղաւ։

պ. Մեղի սատանային ձեռքէն և 'ի դժոխոց ազատելու համար։

Հ. Մարդ եղաւ ասելը ի՞նչ ասել է։

պ. Ասել է, թէ Արդին ած, որ յաւիտենից ած էր, 'ի ժամանակի եկաւ, մեղի համար մարմին առաւ, և մեղի նման մարդ եղաւ։

Հ. Ուսկից մարմին առաւ, և մարդ եղաւ։

պ. Ի Մարիամայ սրբ կոյս ածածնէն՝ զօրութիւն Հոգւոյն սրբոյ։

Հ. Որ օր մարդ եղաւ, կամ մարմնացաւ։

պ. Մարտի ամսոյն՝ իե՛ ին, աւետման օրը։

Հ. Քանի՞ ամիս ճնաց յարդանդի սրբ ածածնին։

պ. Ինն ամիս։

Հ. Որ օր ծնաւ։

պ. Դեկտեմբեր ամսոյն՝ իե՛ին։

Հ. Որ տեղ ծնաւ։

պ. Ի Բեթղէհեմ քաղաքի 'ի մսուրն անբանից։

Հ. Ընունը ի՞նչ դրին։

պ. Յն, որ յետոյ կոչեցաւ և Ռն։
հ. Յն ասելը ինչ ասել է։
պ. Փրկիչ աշխարհի ասել է։
հ. Ռն ասելը ինչ ասել է։
պ. Ծնեալ ոգի ասել է։
հ. Յն Ռն ինչ է։
պ. Կատարեալ ած է, և կատարեալ մարդ է։
հ. Ինչու համար կատարեալ ած է։
պ. Ասոր համար, վասնզի կատարեալ աստուծոյն բնութիւն ունի։
հ. Ինչու համար կատարեալ մարդ է։
պ. Ասոր համար, վասզի կատարեալ մարդկային բնութիւն ունի։
հ. Այսինքն մի և նոյն Ռն, կատարեալ աստուծոյն բնութիւն ունի, և կատարեալ մարդկային բնութիւն ունի, ուրեմն երկու բնութիւն ունի։
պ. Ադամեբես. Թէպէտ մի անձ է, բայց երկու բնութիւն ունի։
հ. Ասկից ծնաւ ասն մեր Յն Ռն։
պ. Ի Մարիամայ սրբ կոյս աստուածնէն։
հ. Ինչու համար աստուածնայ սրբ կոյս կըսես։

Պ. Ասոր համար կըսեմ, որ սը ածա-
ծինը կոյս մեաց յղացած ատենը
զԱն, կոյս մեաց ծնած ատենը,
և կոյս մեաց ծննդենէն ետքը 'ի
յաւիտեան։

Հ. Ով է Անի հայրը մարդկուն դիէն։

Պ. Ան մարդկութեն դիէն հայր չունի,
ինչպէս ածութեան դիէն ալ մայր
չունի, այլ զօրութեամբ Հոգւոյն
սրբոյ յղացաւ 'ի Մարիամայ սը կոյս
ածածնէն։

Հ. Ան ո՞րն մեր քանի՞ տարի ապրեցաւ
աշխարքիս վրայ։

Պ. Երեսունեւերեք տարի, և երեք ամիս։

Հ. Այնչափ ժամանակը ի՞նչ ըրաւ
աշխարքիս վրայ։

Պ. Աղօթեց, հրաշքներ գործեց, և
սրբոյութեան ճամբան՝ քանիւ և
գործքով մեզի սորվեցուց։

Հ. Ետքը ի՞նչ եղաւ։

Պ. Ջարչարեցաւ, խաչեցաւ, և մեռաւ
մեր փրկութենը համար։

Հ. Որ ժամանակ չարչարեցաւ, և մեռաւ։

պ. Ի ժամանակս Պիղատոսի դատաւորին. և անոր հրամանաւը խաչեցաւ.

հ. Ո՞ր բնութիւնը խաչեցաւ և մեռաւ։

պ. Անարդկային բնութիւնը, և ոչ աստուածութեամբը։

հ. Ո՞ւր տեղ խաչեցաւ և մեռաւ։

պ. Ի լեառն Գողգոթայ՝ Երուսաղէմ քաղաքին քովը։

հ. Ո՞ւնելէն ետքը մարմինը ուր դրին։

պ. Ի սրբ գերեզմանը։

հ. Քանի՞ օր մնաց 'ի գերեզմանը։

պ. Երեք օր։

հ. Քանի՞ հոգին մեռնելէն ետքը ուր գնաց։

պ. Գնաց լիմպոս, որ դժոխք ալ կըսուի. և անկից ազատեց արդարոց հոգիքը։

հ. Երեք օրէն ետքը ի՞նչ եղաւ։

պ. Յարեաւ 'ի մեռելոց։

հ. Ո՞ր օր յարեաւ։

պ. Ի զատկի սբ յարութիւն օրը։

հ. Ով յարոյց զՔրիստոս 'ի մեռելոց։

պ. Ինքը զինքը յարգց՝ իւր ածային զօրութիւնը։

հ. Եթե յարութեան քանի՞ ժամանակ մնաց աշխարքիս վրայ։

պ. Հաւասուն օր։

հ. Ընդ քառասուն օրը ի՞նչ ըրաւ։

պ. Իւր աշակերտացը տարվոյցուց քրիստոնէական հաւատոց խորհուրդները, և տվ Եկեղեցւոյ օրէնքները։

հ. Հաւասուն օրէն ետքը ո՞ւր գնաց։

պ. Համբարձաւ յերկինս, և նստաւ ընդ աջմէ Հօր։

հ. Հոնայ Հն ո՞ւր է։

պ. Ընծութիւն դիէն ամմէն տեղ է. և մարդկութիւն դիէն երկինքն է. և 'ի տվ հաղորդութիւն։

հ. Հոգի համբարձմանէն ետքը ի՞նչ հանդիպեցաւ։

պ. Ես ելաւ. որ տասն օրէն ետքը Հոգին տվ եկաւ տվ առաքելոց վրայ. և առաքեալները Հոգւով տրբով լեցուցան, և գնացին քարոզեցին Հոգի տվ հաւատքը ամմէն աշխարք։

Հ. Բրդեաք Աստ վերատին պիտի գայ, թէ չէ։

Պ. Բրամերնս, 'ի կատարածի աշխարքիս պիտի գայ, ու դատաստան ընէ ամենէն մարդու իրենց գործոցը կէօրէ, արդարոց արքայութի պիտի տայ, և մեղաւորներուն դժոխք։

Հ. Իմանալուն մեռնող արդարոց հոգիքը ուր կերթան։

Պ. Թէ որ ամենևին սրբ են նէ՝ շիտակ արքայութիւնը կերթան, բայց՝ թէ որ ներելի մեղք ունենան նէ՝ կամ թողլած մահուչափ մեղքերուն պատիժը վճարած չըլլան նէ, քաւարանը կերթան։

Հ. Ապա մեղաւորներուն հոգիքը ուր կերթան։

Պ. Դժոխքը կերթան։

Հ. Թէ որ հիմայ արդարոց հոգիքը արքայութիւն կերթան, և մեղաւորներուն դժոխք. ուրեմն աւելորդ է, որ Աստ 'ի կատարածի աշխարքիս գայ դատաստան ընէ։

Պ. Անելորդ չէ, վասն զի հիմայ արդարները միայն հոգւով կերթան արքայութիւն, և մեղաւորները միայն հոգւով կերթան դժոխք։ բայց 'ի կատարածի աշխարքիս հոգւով և մարմնով պիտի երթան։ կամ թէ ըսենք, այն ժամանակը բոլոր մարդը պիտի երթայ։ անոր համար պէտք է, որ Աստ գայ դատաստան ընէ։ և ինքը սուրբերը արքայութիւնը, և մեղաւորները դժոխքը խրկէ։ հիմայ զհոգին կը խրկէ։ և այն ժամանակը զմարդը կը խրկէ։

Հ. Դատաստանքին մէջը հաւատալու ուրիշ բան ալ կայ մի։

Պ. Բաներս, աս ալ կայ, որ պիտի հաւատանք 'ի մի միայն կաթուղիկէ և առաքելական սրբ Եկեղեցի։

Հ. Եկեղեցին ի՞նչ բան է, կամ ո՞վ է։

Պ. Ի ժողով ամենայն քրիստոնեայ հաւատացելոց՝ մէկ երեսելի գլխու կառավարութիւն ներքևը։ որ այն գլխուն ամէնը պիտի հնազանդին։

Հ. Ո՞վ է աշխարքիս վերջը ան գլուխը։

Պ. Ի՛նչ սրբազան Պապը. կամ Հայրապետը հռոմէական սուրբ Եկեղեցւոյն։

Հ. Ո՞նչ ըսել է և ան ետքի բանը հաւատամքին որ կըսէ, 'ի յարութիւն մեռելոց. և 'ի կեանան յաւիտենական։

Պ. Ասել է, թէ ամէն մեռած մարդիկ 'ի կատարածի աշխարքիս պիտի յարութիւն առնեն իրենց մարմնովը, և կենդանանան։ Եւ ան հաւատացեալները՝ որ Աստուծոյ շնորհաց մէջը մեռած են, արքայութիւն պիտի երթան, և յաւիտենական կեանքը ժառանգեն։

Հ.Ս.Խ.Հ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Հ.Հ.Հ. ԳՐԱԴԱՐԱՆ ВНОЛЗОТОКЪ
ԱՄՐԱՀԱՄԱՐ ԱՆՈՒ ԱՆՈՒ
1000 ՍՀՇ. 4032
19959

Գ. Խոստովանութիւն։

Հ. Ի՞նչ հոգեւոր ուրեմն մարդուս ազատութիւնն է գլխաւոր ազատութիւն։

Պ. Այս մեր երկինքն է, զոր Աստուծոյ շարադրեց։

Հ. Ասէ, որ տեսանեմ։

Պ. Հայր մեր՝ որ յերկինս ես. սքանչելի անուն քո։ Եկեսցէ արքայութիւն քո. եղիցին կամք քո որպէս յերկինս և յերկրի։ Զհաց մեր հանապազորդ տուր մեզ այսօր. և թող մեզ զպարտիս մեր. որպէս և մեք թողուցուք մերոց պարտապանաց։ Եւ մի տանիր զմեզ 'ի փորձութիւն. այլ փրկեա զմեզ 'ի չարէ։ Զի քո է արքայութիւն և զօրութիւն, և փառք յաւիտեանս. ամէն։

Հ. Հայր մեր երկինքէն եռքը՝ ո՞ր աղօթքն է առաւել գլխաւոր և ընդունելի։

Պ. Աղջոյն քեզ Մարիամն է. որ անուամբ Աստուծմէ եռքը աղօթք կընենք առ ամենասքանչ մայր նր առ տիրամայր սքանչելը։

Հ. Ասէ, որ տեսանեմ։

Պ. Աղջոյն քեզ Մարիամ, լի շնորհօք. Տէր ընդ քեզ. օրհնեալ ես դու 'ի կանայս, և օրհնեալ է պտուղ որովայնի քոյ Յիսուս։ Սրբուհի Մա-

բիսամ մայր Աստուծոյ. աղօթեսուք մեր մեղաւորացս այժմ և 'ի ժամու մահուան մերոյ. ամէն:

Հ. Ո՞վ շարադրեց Աղջիկն քեզ Անարիամը:

Պ. Կիսամը Գաբրիէլ հրեշտակը բասուկիսամը սրբուհին Աղիսաբէթ. և կիսամը սէր Աստուծոյն:

Հ. Ասացէք 'ի զատ ուրիշ աղօթքներ ալ կա՞ն ընդունելի Աստուծոյ, և մօր նոր սէր Աստուծոյ:

Պ. Բաներս կան ցր Յանդգրքին աղօթքները. Աստուած խոստովանիմը. Գարեկոյ աղօթքները. Աստուծոյ սէր Ա արդարանը, և Լիմանեան. Բրեշտակ ոն. Աղջիկներ թագուհին. և ասոնց նման ուրիշ բան աղօթքներ:

Գլուխ Ա:

Յաղագս պարտականութեանց Աստուծոյ:

Հ. Քանի՞ են Աստուծոյ պատուիրանները:

Պ. Տասն են:

Հ. Ինչ, որ տեսանեմ։

Պ. Ա. Ես եմ ձեր Աստված քո. մի ունիցիս զայլ ածս առաջի իմ։

Բ. Մի առնուցուս զանուն Աստուծոյ քո ընդունայն։

Գ. Հիշեա՛ զօր շաբաթուն սրբել զնա, այլ զկիրակէս։

Դ. Պատուեա՛ զհայրդ քո և զմայրդ։

Ե. Մի սպանանես։

Զ. Մի շնար։

Է. Մի գողանար։

Ը. Մի ստուտ վկայեր զընկերէ քումմէ։

Թ. Մի ցանկար կնոջ ընկերի քո։

Ժ. Դե՛ մի՛ ամի, որ նորա է։

Հ. Ո՞վ տուաւ աս պատուիրանները։

Պ. Աստուծ 'ի հին օրէնս Մովսէս մարգարէին ձեռքով. և Դա՛ն ձեր մեր Հաստատեց զանունք 'ի նոր օրէնս։

Հ. Ո՞վ որ չի պահեր աս պատուիրանները. այնպիսին ինչ կը լայ։

Պ. Այնպիսի մարդը մահուշտի մեղք կը մեղանչէ, և դժոխքը կերթայ։

Հ. Քանի՞ են սրբ Եկեղեցւոյ պատուիրանները։

Պ. Հինգ են։

Հ. Ասէ՛, որ տեսանեմ։

Պ. ա. Յաւուրս կիրակէից և տօնից տեսանել զպատարագ։

բ. Պահել զպահս և զծոմապահս հրամայեալս։

գ. Ի տարւոջն գոնէ միանգամ խոստովանիլ։

դ։ Հաղորդիլ գոնէ 'ի տարւոջն միանգամ, ՚ի Զատկի յարուցեալն։

Ե. Տալ զտասանորդս ընչից։

Գլուխ Զ։

Յաղագս Խորհրդոց սրբոյ Եկեղեցւոյ։

Հ. Քանի՞ են սուրբ Եկեղեցւոյ խորհուրդները։

Պ. Եօթն են։

Հ. Ասէ՛, որ տեսանեմ։

Պ. ա. Մկրտութիւն։

բ. Դրոշմ։

ՁԳ. Ապաշխարութիւն։
ՁԴ. Աղօթքութիւն։
Ձ. Ի երկին օծումն։
ՁԶ. Կարգ քահանայութիւն։
Ձէ. Պսակ։

Հ. Ինկրտութիւնը ինչ է։

Պ. Ինչ խորհուրդ մի է Աստուծոյ, որ կրկնէ սկզբնական մեղքը, և մեզի Քրիստոնեայ և որդեգրական որդի Ն.Յ կընէ։

Հ. Որ է մկրտութիւն սպասաւորը։

Պ. Քահանան է. բայց հարկաւոր ժամանակը ուրիշ մարդ ալ՝ որ քահանայ չէ, կրնայ մկրտել։

Հ. Ինչպէս կը լսայ մկրտութիւնը։

Պ. Ես երկու բանով, ՅԻ երեխային վրայ ջուր լեցընելով. և ասելով այսպէս։ Ես անուն, մկրտի՛ ի ձեռն իմ յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ։ Կամ ըստ Աստուածաշունչ։ Ես մկրտեմ զքեզ յանուն Հօր, և այլն։

Հ. Դրոշմը ինչ է։

պ. Մէկ խորհուրդ մի է Եկեղեցւոյ, որ կը հաստատէ զմարդը 'ի հաւատն Յիսուսի։

հ. Ո՞վ է սպասաւորը դրոշմին։

պ. Եպիսկոպոսն է. և հրամանաւ սի՛ Եկեղեցւոյն՝ նաև քահանան։

հ. Ինչո՞վ կը լայ դրոշմը։

պ. Ջանալով դրոշմեցելոյն ճակատը զսի՛ մեռոնը. և ըսելով զձև բանին։

հ. Ապաշխարութիւնը ի՞նչ է։

պ. Մէկ խորհուրդ մի է Եկեղեցւոյ, որ կը ջնջէ մարդուն մեղքերը որ մկրտութենէն ետքը գործեր է։

հ. Ո՞վ է սպասաւորը ապաշխարութեան խորհրդոյն։

պ. Բանան ունեցող քահանան է։

հ. Ի՞նչ բան պէտք է քաւ խոստովանութիւն ընելու։

պ. Հինգ բան. ցա՝ Ինանութիւն։ Օգնութիւն Աստուծոյ. Խոստովանութիւն. և Ապաշխարանաց վճարումն։

հ. Անկնե՞ ինձի զասոնք մէկիկ մէկիկ։

պ. Աստուծ պէտք է, որ մարդ քննէ իւր

խղճմտանքը. միտքը բերէ գոր-
ծած մեղքերը։

բ. Ողջոյ, ՝ի ցաւի անուանց վրայ. և
աստուծմէ թողութիւն խնդրէ։

գ. Ուրաջադրէ, ՝ի նիւթ դնէ, որ
մէկ անգամ միւն ալ ան մեղքերը
չընէ։

դ. Երթայ խոստովանի քահանային
մէկիկ մէկիկ իւր ամէն մեղքերը։

Ե. Խոստովանահօրը դրած ապաշխա-
րանքը կատարէ։

Զ. Աղօթքը, կամ Սրբուհիը ի՞նչ է։

Ը. Ի մարմին, արիւն, հոգին, և ածու-
թիւնը Աստի, հացին ու գինւոյն
տեսակաց ներքևը։

Զ. Հացը ու գինին՝ երբ կըլլան մարմին
և արիւն Աստի։

Ը. Ան ժամանակը, երբ որ քահանան
պատարագին մէջը կըսէ հացին
վրայ՝ Սա՛ է իմ մարմին
է. և գինւոյն վրայ՝ Սա՛ է՝ ամա-
նէ ամենայնեան, այս է արիւն իմ։

Զ. Ուրէք կերէքէն եւ արբէք՝ի

սմանէէն եաքը կրմնան 'ի հայն
և 'ի գինին իրենց բնութիւնը։

պ. Հէ. Հապա միայն գրքի պատահմունքները կրմնան. այ համը, հոտը և ձևը. և անոնց ներքևը կայ ճշմարիտ մարմինը և արիւնը Քրիստի։

հ. Հաղորդութի կամ Սրբութի առնելու քանի՞ բան պէտք է։

պ. Երկու բան. այ մաքրութի հոգւոյ և մաքրութի մարմնոյ։

հ. Մաքրութի հոգւոյ ի՞նչ է։

պ. Այս է, որ մարդ խոստովանած ըլլայ իւր մեղքերը. և եաքը տուրը սրտիւ առնու սիր Հաղորդութիւնը։

հ. Մաքրութի մարմնոյ ի՞նչ է։

պ. Այս է, որ սրբութի առնելու օրը, կէս գիշերէն սկսեալ ծոմ կեցած ըլլայ. և մաքուր կենայ։

հ. Արդեօք պէտք է, որ մարդ հաղորդուած առնելը առնու հէմ մարմինը, հէմ արիւնը Քրիստի։

պ. Հարկաւոր չէ. միայն մարմինեալ առնելով ճշմարտապէս առած կրլ-

լայ Աստի մարմինը և արիւնը. ինչ-
պէս հոգեվարքը հիւանդաց միայն
մարմինը կուտան ամենայն ազգք
Քրիստոնէից։

Հ. Ինչու համար միայն մարմինը առ-
նելով՝ արիւնաց առած կը լայ։

Պ. Ասոր համար, մեզի կառնու զկեն-
դանի մարմինը Աստի, որ մի ա-
րիւնաց հետն է։

Հ. Հաղորդութի առնելէն ետքը, ի՞նչ
պէտք է ընել։

Պ. Պէտք է, որ մարդ էն քիչ մէկ շէյ-
րէկի մը չափ առանձին աղօթք
ընէ. և շնորհակալ ըլլայ Աստէ.
և խնդրէ անկից հոգւոյն և մարմ-
նոյն պէտք եղած բաները։

Հ. Հապա՝ ան մարդը, որ հաղորդութի
առածինպէս հիչ աղօթք չընէր.
այլ իսկոյն պարապ բաներու հետ
կը լայ՝ որոնն կընմանի։

Պ. Կընմանի յուդայի, որ երբ Աստի
մարմինը առաւ, իսկոյն ելաւ գնաց
մատնեց զԱստ, և ինքզինքը կախեց։

Հ. Վերջին օծումը ի՞նչ է։

Պ. Այնպիսի խորհուրդ մի է Եկեղեցւոյ, որ մարդուն ներելի մեղքերը ու մեղաց մնացորդները կը ջնջէ. և զօրութիւն կուտայ հիւանդին հոգւոյն, որ քաջապէս դէմ կենայ սատանային փորձութիւնեցը։

Հ. Որո՞ն պէտք է տալ վերջին օծումը։

Պ. Այնպէս ծանր և վտանգաւոր հիւանդաց։

Հ. Ի՞նչ է նիւթը վերջին օծման։

Պ. Ձէթն է՝ եպիսկոպոսէն օրհնած։

Հ. Կարգ քահանայութիւն ի՞նչ է։

Պ. Այնպէս խորհուրդ մի է Եկեղեցւոյ, որ եպիսկոպոսին ձեռնադրութիւնը՝ տիրացու, սարկաւագ, և քահանայ կը լլան ոմանք՝ 'ի սպասաւորութիւն սրբ Եկեղեցւոյն։

Հ. Պսակը ի՞նչ է։

Պ. Այնպէս խորհուրդ մի է Եկեղեցւոյ, որ օրինաւորապէս պսակելոց շնորհք կուտայ. և անլուծանելի կապանք կը կապէ զանոնք մինչև 'ի մահ։

Գլուխ Դ։

Յաղագս Ողորմութեան։

Հ. Քանի՞ են գործք ողորմութեան։
Պ. Երկու, այ՝ հոգևոր. և մարմնաւոր։
Հ. Հոգևոր գործք ողորմութեան քանի՞ են։
Պ. Յօթն են, և ասոնք են։
ա. Ուսուցանել զտգէտս։
բ. Տալ զբարի խորհուրդ տարակուսելոյն։
գ. Սնխիթարել զվշտացեալս։
դ. Խրատել զմեղուցեալս։
ե. Ներել ընկերին զընկալեալ վնասս։
զ. Համբերել պակասուն ընկերին։
է. Աղօթել վա՛ կենդանեաց և մեռելոց։
Հ. Մարմնաւոր գործք ողորմութեան քանի՞ են։
Պ. Յօթն են, և ասոնք են։
ա. Կերակրել զքաղցեալս։
բ. Արբուցանել զծարաւեալս։
գ. Հագեցուցանել զմերկս։
դ. Ընդունիլ 'ի տուն զօտարս և զպանդուխտս։

Ե. Ցնանել զՀիւանդս։
Զ. Ելց առնել բանտարկելոց։
Է. Լուսաղել զմեռեալս։

Գլուխ Ը։

Յաղագս Սէղոց։

Հ. Սէղքը ի՞նչ է։
Պ. Ամենայն խօսք, կամ գործ, կամ խորհուրդ, որ Աստուծոյ հրամանքին դէմ է, մեղք է։
Հ. Քանի՞ տեսակ մեղք կայ։
Պ. Երկու, այ՝ սկզբնական. և ներգործական։
Հ. Սկզբնական մեղքը ի՞նչ է։
Պ. Այն մեղքն է, որ ամէն մարդու վրայ կը գտնուի ծնածին պէս. և ասի կը քաշէ՝ ի յանհնազանդութենէ մեր առաջին հօրը՝ այ Ադամայ։ Եւ աս մեղքս կը ջնջուի մարդուն վրայէն սրբ մկրտութիւն։
Հ. Ներգործական մեղքը ի՞նչ է։
Պ. Այն չարն է, որ մարդ խորհրդով, բանիւ, և գործով՝ իւր կամքը կը

գործէ Աստուծոյ հրամանքին դէմ։ Այս սակիս՝ միայն ճշմարիտ ապաշխարութիւն և խոստովանութիւն կրնանք ազատիլ։

Հ. Ներգործական մեղքը քանի՞ տեսակ է։

Պ. Երկու. այ՝ ներելի, և մահուշափ։

Հ. Ներելի մեղքը ի՞նչ է։

Պ. Այն թեթեւ և փոքրիկ չարն է, որ մարդը կը գործէ օրինաց և կանոնաց դուրս. որ դժոխք չիտանիր զմարդը։

Հ. Մահուշափ մեղքը ի՞նչ է։

Պ. Այն ծանր՝ և մեծ չարն է, որ կը զրկէ զմարդը 'ի շնորհացն Աստուծոյ և յարքայութենէն. և դժոխքը կը տանի։

Հ. Քանի՞ են գլխաւոր մահուշափ մեղքերը։

Պ. Յօթն են, և ասոնք են։

ա. Հպարտութիւն։

բ. Նախանձ։

գ. Բարկութիւն։

դ. Աղահութիւն։

ե. Ծուլութիւն։

զ. Սրկրամոլութիւն։

է. Ագջախտութիւն։

Գլուխ ԺԹ։

Յաղագս Վերջնոց Խրատոյն։

Հ. Վերջինք մարդոյ քանի՞ են։

Պ. Չորս են, այսինքն Անհ. Դատաստան. Դժոխք. և Արքայութիւն։

Հ. Դանի՞ դատաստան կայ։

Պ. Երկու. այսինքն առանձնական դատաստան. և ընդհանրական դատաստան։

Հ. Ինչ է առանձնական դատաստանը։

Պ. Այն է, երբոր մարդը կը մեռնի, հոգւոյն կերթայ Դատի առեանը. եթէ ամենեւին արդար է, արքայութիւն կը խրկէ զնա Դա. և թէ արդար է, բայց արատ մը ունի՝ քաւարան կը խրկէ. իսկ թէ անզեղջ մեղաւոր է՝ դժոխք կը խրկէ զնա։

Հ. Ինչ է ընդհանրական դատաստանը։

Պ. Այն է, որ 'ի կատարածի աշխարքիս Դա կու գայ դատաստան ընելու, և ամենեն մարդու որ յարուի առեր

են, իրենց գործքին համեմատ՝ կամ արքայութիւն կու տայ կամ դժոխք կը խրկէ։

Հ. Դժոխքը ի՞նչ է։

Պ. Մէկ զարհուրելի և անդնդային բանտ մի է. և հոն կերթան հին-մայ մեղաւորները հոգւով, և ընդհանրական դատաստանէն ետքը հոգւով և մարմնով, և հոն կը մնան յաւիտեան յաւիտենից, և մէկմընալ չեն կրնար անկից ազատիլ։

Հ. Դժոխքը ի՞նչ կայ։

Պ. Սաստիկ մեծ կրակ կայ, և պէսպէս տանջանքներ։

Հ. Դժոխքը ո՞ւր է։

Պ. Հողուն տակը աշխարքիս մէջ տեղն է։

Հ Քանի՞ դժոխք կայ։

Պ. Հոս։

Հ. Քանի՞ մէկիկ մէկիկ, որ տեսանեմ։

Պ. Ա. առաջին դժոխքը էր լիմպոսը սը՞ Նահապետաց, և Մարգարէից. և Քրիստոս զայն դժոխքը աւրեց։

Երկրորդ դժոխքն է յաւիտենական լիմպոսը չի մկրտուած տղայոց. և հոն կրակ չիկայ։

Երրորդ դժոխքն է յաւիտենական դժոխքը դատապարտեալ մեղաւորաց. և անտեղը անուն՝ և տառանանքը կերին և կրսանջըւին յաւիտեան յաւիտենից։

Չորրորդն է քաւարանը. որ տեղ մի է կրակով լիք. և ան տեղը կերթան ան արդարոց հոգիքը, որ ներելի և փոշիտեսակ մեղաց մէջ մեռած են. և կամ ապաշխարանքնին չեն լմնցուցեր. և հոն կրսանջըւին, մինչև որ մեղքերուն պատիժը լմնայ. և ետքը կազատին, և արքայութիւն կերթան։

Հ. Արդեօք մենք աս քաւարանի մէջ եղած հոգիներուն կրնանք օգնութիւն ընել, թէ չէ։

պ. Իրաւերնս. կրնանք։

Հ. Ինչով կրնանք։

պ. Պատարագով, աղօթքով, ողորմու-

թիւ, և ուրիշ բարի գործքերով ալ կրնանք անոնց օգնել. որ շուտ ազատին քաւարանին տանջանքներէն։

Հ. Աղքատութիւնը ի՞նչ է։

Պ. Այ երեսաց տեսութիւն է, որ կը տեսնեն արդարները. և անտեղը անպատմելի պայծառութիւն և փափկութիւն կուրախանան յաւիտեան յաւիտենից։

Հ. Աղքատութիւնը ո՞ւր է։

Պ. Երկինքն է. կամ աս երեցած աստղերուս վրայ փառաւոր գեղեցիկ և անպատմելի տեղ մի է։

Որուամ արժանի արասցէ ամենողորմն Աստ զամենեսին զնոսա, որք ջանան ուսանիլ և սերտել զայս փոքրիկ քրիստոնէական վարդապետութիւն. Ամէն։

ԽՐԱՏ՝

Ապաշխարութեան խորհուրդին վրայ։

Ինչպէս որ Քրիստոնէական վարդապետութիւնը սորվիլ և լաւ գիտնալ հարկաւոր է ամէն քրիստոնէի, նոյնպէս ալ ապաշխարութեան խորհուրդը լաւ հասկընալ և լաւ կատարել հարկաւոր է. որովհետև մկրտութէ ետքը փրկութեան ճանապարհը ապաշխարութիւն է։ Ասոր համար Քրիստոնէական վարդապետութէ ետքը դրինք աս տեղս մասնաւոր խրատ ապաշխարութէ խորհուրդին վրայ, որ ամէն մարդ աս հարկաւոր խորհուրդը լաւ կատարելու կերպը գիտնայ։

Ապաշխարութիւը՝ ինչպէս վերը ըսինք, Հրես 23. Մէկ խորհուրդ է Հին-

ղէց-ոց, որ ելքնելք մարդուն մեղէրը որ մարդու�էնէ եղ�գործէր է. և կը կառարեն խոստովանութիւն. ինչպէս դրոշմը օծմամբ, և մկրտութիւնը լուացմամբ:

Խոստովանութիւնը ուրիշ բան չէ, բայց եթէ մարդ իր ըրած մեղքերը ինքը պիտի յայտնէ, և մէկիկ մէկիկ իր բերնովը խոստովանի պատմէ խոստովանահօր առջևը, ու մեղայ գոչէ, և արձակում առնու: Այս առ՝ հինգ բանով կը լայ, ինչպէս վերը Արիստոնէական վարդապետութեան մէջ նոյն տեղը ըսինք. այ Ընտրութիւն. Օղջունն. Աղաչադրութիւն. Խոստովանութիւն. և Աղաշխարանաց վճարումն:

Ընտրութիւնը այն է, որ առաջ հանդարտ սրտով քու խղճմտանքդ պիտի քննես, և ամէն մեղքերդ զատ զատ միտք առնուս: Այս որովհետև քննութիւնը քիչը դժուարին է, ասոր համար ընդարձակ կերպով ճամբայ ցրցուցինք վերը՝ որ առանց դժուարութիւն կարենաս կատարել:

Ընտանեաց հոգը պէտք է որ կատարեալ զգուշութիւն ընես, ցի քու մեղքերուդ վրայ մեծ ցաւ ունենաս՝ թէ ինչու համար ըրի։ Աս ցաւը սրտիդ մէջ ամէն ցաւերէն սաստիկ պիտոր ըլլայ՝ թէ ինչու համար իմ ամենարարին Աստուծոյ բարկացուցի, և հաստատ առաջադրութիւն պիտի ընես, որ մէկմէնալ անանկ գործքեր չիգործես Աստուծոյ կամաց դէմ։ Եւ պատրաստական կամք ունենաս պիտոր խոստովանահօրը տուած ապաշխարանքները ընդունելու, և յօժարութիւն կատարելու։

Աս զգուշութիւնը և առաջադրութիւնը դիւրացնելու համար մէկ աղօթքմը դրինք նոյնպէս վարը, որ անոր մէջը նաև կըխոստանաս Աստուծոյ ապաշխարանքներդ վճարել։

Անկից հոգը խոստովանուէ աղօթքնալ պէտք է որ գրուցես, և երթաս խոստովանիս մեղքերդ մէկիկ մէկիկ ամէն պարագայներով իրաւասութիւն խլանութիւն, և հրաման ունեցող քահանային առջևը։

Մեղքերդ զրուցելու առնը ինքդ զինքդ պիտի ամբաստանես, զուրիշը պատճառ չի բռնես։

Ամբշնալէն, կամ ուրիշ բանիմը համար քու կամքովդ խոստովանանքին մէջը մէկ մահուշատի մեղքմը պիտի չիպահես։

Խոստովանանքին մէջ կամաւ սուտ պիտի չի զրուցես։

Մեղքերդ պատմելը լմնցնելէն ետքը՝ խոստովանահօր տուած խրատներուն ու դրած ապաշխարանքին լաւ ուշ պիտի դնես՝ միտք առնուս. որպէսզի ետքը կարենաս կատարել. ապա թէ չէ խոստովանանքը փուճ կը լլայ։

Այն վերջը մեղայ պիտի գոչես ամէն մեղացդ վրայ, եթէ բսածներուդ, եթէ մոռցածներուդ. պզտիկուց՝ի վերինչ որ ըներնես։ Այս արձակում առնուս ելլես. և խոստովանուէ ետքը դրած աղօթքները զրուցես, ապաշխարանքդ կատարես։

Այս ասանկ ամէն բանը զգուշութիւն ընելով ապաշխարութեան խորհուրդը լաւ կրնաս կատարել։

Քննութիւն խղճմտանքի, Աստուծոյ տասը պատուիրաններուն վրայ։

Առաջին պատուիրան։

Ես եմ Տէր Աստուծ քո. մի ունիցիս զայլ ոչ առաջի իմ։

Աստուծ ինքն հրամանէրէս։

Եթէ հաւատքի հարկաւոր բաները սորվելու փոյթ չունեցար, կամ սորվելէն ետքը ծուլութիւնդ մոռցար։

Եթէ քու իշխանութիւնդ տակը եղողներուն սորվեցնելու անփոյթ եղար։

Եթէ կարծիք ունեցար թէ ամէն մարդ իր հաւատքով փրկութիւն կրնայ հասնիլ։

Եթէ հաւատքի մատեանքներուն վրայ երկմտեցար։

Եթէ սրբ բաներու պատիւ չի տուիր։

Եթէ Աստուծ անունը, ու սրբ գրոց բաները պարապ տեղ յիշեցիր։

Եթէ Ս. ստուծմէ աւելի, կամ Ս.Յ հաւասար՝ աշխարքիս մէջ բանը սիրեցիր։

Եթէ մարդկային նկատման, կամ վախու համար ուղղափառութիւնը ուրացար։

Եթէ սատանաներու դիմեցիր։ Եթէ դիւթութիւններու, կախարդութիւններու, և հմայութիւններու, քեզի համար՝ կամ ուրիշին համար մոխիկ ըրիր։ Եթէ ասանկ բաներ սորվեցար, կամ սորվեցուցիր։

Եթէ քու քովդ կախարդական գրքեր՝ կամ համայիլներ պահեցիր։

Եթէ երազներու, կամ երազ մեկնողներու հաւատացիր։

Եթէ հերետիկոսներու գրքեր պահեցիր քովդ, կամ կարդացիր։

Եթէ Ս.Յ ողորմութէն յուսահատեցար. կամ ողորմութիւնը վրայ յանդգնելով՝ չար բաները շարունակեցիր, վարքդ չի շտկեցիր։

Եթէ մեղքերէդ չուզեցիր զղջալ, մահուան ատենը թող տալով։

Եթէ աս կեանքը հանդերձեալ փըրկութենէն աւելի սիրեցիր։

Եթէ հոգևոր բաներէն զզուեցար, կամ ձանձրացար։

Եթէ ինքդ զինքդ ճանչցած ատենդ՝ հաւատոյ յուսոյ և սիրոյ ներգործութիւնները հանելու անփոյթ եղար։ Եթէ աս ներգործութիւնները շուտ շուտ հանելու փոյթ չունեցար, կամ չըրիր։

Եթէ աղօթքի մէջ, ժամասացութիւն, պատարագի առջևը միտքդ վրադ ժողվելու անփոյթ եղար։

Եթէ սէր խորհուրդներու մօտեցած ատենդ լաւ պատրաստութիւն տեսնելու փոյթ չունեցար։

Եթէ Եկեղեցւոյ պաշտօնեայները արհամարհեցիր, կամ ջերմեռանդները ու բարեպաշտները ծաղր ըրիր։

Եթէ սէր կարգ ունեցողի զարկիր, կամ ինչ կերպով ըլլայ նէ կարգին պատիւը՝ ոտից տակ առիր։

Երկրորդ պատուիրան։

Մի առնուցուս զանուն Աստ քո ընդունայն։

Աստ դէմ հեղանիցէս։

Եթէ Աստ, և սրց անունը հայհոյեցիր, և եթէ ըսած ժամանակդ զԱծ բարկացնելու և նախատելու համար ըսիր։

Եթէ պէտք չեղած ժամանակը երդում ըրիր։

Եթէ գիտուելեամբ կամ կարծիքով սուտ երդում ըրիր. կամ ուրիշին սուտ երդեցնելու պատճառ եղար։

Եթէ երդումով բանմը խոստացար, ու չի պահեցիր. կամ եթէ չար բան ընելու կամ բարի բանմը չընելու՝ երդում ըրիր. կամ ուրիշին պատճառ եղար՝ սանկ երդում ընելու։

Եթէ առանց մտածելու պէսպէս ուխտեր ըրիր. կամ ինչ որ ուխտեցիր՝ չի կատարեցիր, կամ չուզեցիր կատարել։

Եթէ զինքդ կամ զուրիշը անիծեցիր։
Եթէ քու վրադ, կամ ուրիշին վրայ
Ոչ անէծքը կամ պատիժը խնդրեցիր։

Երրորդ պատուիրան։

Յիշեա զօր շաբաթուն սրբել զնա.
ՑՍ զկիրակէս։

Ոչոք ԷՏՀ ՀԵՂԱՆԷԷ։

Եթէ ոսն օրերը չի պահեցիր՝ գործելով, կամ ուրիշին գործել տալով Եկեղեցւոյ արգելած գործքերը։

Եթէ կիրակի ոսն օրերը մեղանչական գործքեր ըրիր, կամ մեղաց տեղերը գնացիր զբօսանք ընելու։

Եթէ ամենեին հոգևոր բաներուն եռեռէն չեղար, կամ քու իշխանութեանդ տակը եղողներուն վրայ փոյթ չի տարիր։

Եթէ մահուշափ մեղքիմը մէջ գիտնալով գքեզ Եկեղեցւոյ խորհուրդմը առիր։

Եթէ Եկեղեցւոյ մէջ գէշ մեղքիմը ըրիր, կամ բանադրած ըլլալով Եկե-

ղեցւոյ խորհուրդներ առիր, կամ ժամակարգութիւն ու ածային պաշտօններ կատարեցիր ուրիշներուն հետ, կամ դասը կեցար։

Չորրորդ պատուիրան։

Պատուեա զՀայր քո և զմայր։

Ո՞ՎՔ ԵՔԻ ՀԵՂԻՆԷԷՔ։

Եթէ գործքով կամ խօսքով Հայրդ մայրդ արհամարհեցիր կամ բարկացուցիր։

Եթէ Հայրդ մայրդ բամբասեցիր, և անոնց դէմ բաներ զրուցեցիր։

Եթէ անոնց մահուան ցանկացար, կամ վնասելու նպատակն եղար։

Եթէ զանոնք ծաղր ըրիր, կամ իրենց պակասութիւնը դուրս հանեցիր ու խայտառակեցիր։

Եթէ իրենց հրամանէն դուրս բաներ ըրիր, կամ առանց իրենց հարցնելու տնէն բան վերցուցիր, կամ գողցար։

Եթէ հոգևոր հօրդ կամ վարպետիդ

անհնազանդ եղար, կամ արհամարհեցիր, կամ սրդողցուցիր։

Եթէ պատճառ եղար ուրիշին ալ այսպիսի մեղքեր գործելու, շար օրինակ կամ խրատ տալով։

Եթէ հայրը և մայրը իրենց որդիքը անիծեցին կամ հայհոյեցին։

Եթէ զանոնք լաւ ու պարկեշտ չի մեծցուցին, կամ աղօթք ու Քրիստոնէական վարդապետութիւն չի սորվեցուցին։

Հինգերորդ պատուիրան։

Մի՛ սպաններ։

Ոչ՝ ԿԵՍ ՍԵՂԱՆՆԷՔԷ։

Եթէ մէկը զարկիր, կամ վիրաւորեցիր, կամ սրով, կամ թունով, կամ ուրիշ կերպով մէկը սպաննեցիր, կամ ուրիշին յանձնեցիր սասանկ բանմը ընել. կամ ընողին հաւնեցար։

Եթէ վրէժխնդրութիւն ընելու համար մէկը ատեցիր, և շատ ժամանակ կեցար անանկ։

Նրթէ ատելութիւն կամ ծուռ նայելով զուրիշը վիրաւորեցիր, կամ ուրիշի դէմ ոխ ունենալով քու սրտիդ մէջ սպաննեցիր։

Նրթէ չուզեցիր հաշտուիլ, կամ եղած ֆենասին ներել, կամ ըրած ֆենասիդ համար թողութիւն չուզեցիր։

Նրթէ բարկութիւն զքեզ կամ զուրիշը անիծեցիր, թէ կենդանի ըլլայ և թէ մեռած. կամ բարկութենէ ատենը նախատական խօսքերով զուրիշը սրդողցուցիր ու մեղաց պատճառ եղար։

Նրթէ ուրիշին մէջ խռովութիւն ու թշնամուի սերմանեցիր։ Այս մեղքս շատ կրնայ մեծնալ. անոր համար պէտք է մէկիկ մէկիկ պատմել ինչ չարիք որ ասկից հետևեցաւ, որպէսզի թողուի գտնես։

Նրթէ մեղանչական բաներու համար զուրիշը գովեցիր։

Նրթէ չար օրինակ ու չար խրատ տուիր, գէշ բաները գովելով, ու լաւերը վար զարնելով։

Նրթէ զուրիշը կերցուցիր խմցուցիր

չափէն առնլի, ու գինովցուցիր, քու զբօսանքիդ համար, կամ իրեն ինքս հացնելու համար։

Եթէ աղքատաց դէմ անգթութիւն ըրիր, ատեցիր, արհամարհեցիր, ու լռնտեցիր։

Եթէ գատողութիւնդ գործքը ծուռ մեկնեցիր, և կամ շար կարծիք գնացիր։

Եթէ զուրիշը բամբասեցիր, կամ իրաւ և սուտ՝ անունը աւրեցիր, ետևէն գէշ բաներ զրուցելով։

Եթէ եղբայրական սիրով չի սիրեցիր զուրիշները, և ամենուն բարիք չի կամեցար։

Վերերորդ, և իններորդ պատուիրան։

Մի շնար։ Մի ցանկար կնոջ ընկերի քո։

Այս պատուիրաններու դէմ շատ ուստակ մեղքեր կրնան ըլլալ, որք պէս-

պէս պարագայից համար կը զանազանին, ու շատ կրտարբերին մէկզմէկէ. բայց ամօթալի նիւթ ըլլալով՝ չի վայելեր այնչափ մանրամասն խօսիլ։ Ուրեմն մոռածէ։

Եթէ գէշ ու աղտեղի բաներ մոռածեցիր. եթէ կամաւ անանկ բաներու մէջ կեցար, կամ հեշտացար, կամ անոնց հաւնեցար, կամ գործքով ինքիրենդ՝ կամ ուրիշին հետ կատարեցիր։

Եթէ կամաւ մեղք ընելու ցանկացար, և ան փափագով մէկուն վրայ աչք ձգեցիր, կամ անի սիրեցիր։

Եթէ մարմնաւոր հեշտութիւն անպարկեշտ գրքեր կարդացիր. կամ եթէ բանմը կերար՝ որ զքեզ մեղքի գրգռես. եթէ շար մտքով տեղը գնացիր, կամ անկից անցար՝ զմէկը տեսնելու և հեշտանալու համար. կամ եթէ զինքդ որոգայթի մէջ ձգեցիր մեղանչելու. կամ եթէ երազի մէջ մեղք ընելու մտքով քնացար, կամ արթնցած ատենդ անով հեշտացար։

Ամբողջապէս ինչ ըլլայ թող ըլլայ, աչքով, ականջով, մատաւանդ ձեռքով, և մտքով ամէն պղտիկ մարմնաւոր՝ հեշտութիւն և ցանկութիւն համար եղած բաներդ աս պատուիրաններուն դէմ են. և մեծ մեղք են՝ եթէ որ կամաւոր և հաւանութիւն կը լլան: Ասոր լաւ պէտք է քննես քու խղճմտանքդ աս նիւթիս վրայ: Դէ ամէն բանը, եթէ կամաւոր ըլլայ, և եթէ ակամայ, խոստովանաՀօրդ պէտք է յայտնես:

Դիմներորդ, և տասներորդ պատուիրան:

Մի գողանար: Մի ցանկար ամի, որ ինչ ընկերի քո է:

Ասոր դէմ հեղինէրէս:

Եթէ բանմը գողցար: Ասոր պարագայներդ պէտք է բացատրել, թէ որչափ էր, կամ եթէ սրբազան բանմը էր, կամ 'ի սրբ տեղաց էր:

Չթէ ուրիշներուն ապրանքը պահեցիր իրենց կամքին դէմ. կամ ուրիշին ապրանքը ձեռքդ անցնելով քեզի համար պահեցիր։

Չթէ գնած, կամ ծախած ատենդ ընկերդ խաբեցիր։

Չթէ անիրաւ վաստակի համար ուրիշին ապրանքը ուզեցիր առնուլ, կամ պահել։

Չթէ վաշխառութի (ՅՈՒՍՈՒԼԷՃԻՈՒԹԻ) ըրիր. կամ ասանկ անիրաւ խարդախ ու խաբեբայ մարդու հետ ընկեր վախճառի (ՅՈՒ օրթախ) եղար, որպէսզի անիկակ խաբէ շահի, և դուն բաժին առնուս։

Չթէ քու գործքդ կամ պաշտօնդ լաւ չի կատարեցիր, որ անոր համար օրէ օր վարձ կառնէիր։

Չթէ անիրաւ դատեր հանեցիր, կամ արդար դատերու մէջ խաբէութի ըրիր, քու շահդ կամ խօսքդ առաջ տանելու համար։

Չթէ անպատշաճ (ՅՈՒ մինասիպէթսիզ) միջոցով բանը ստացար, որ իրաւամբ

չէիր կրնար ստանալ. կամ ուրիշին օգուտը ու շահը անիրաւութիւն արգելեցիր։

Եթէ գողութեան ընկեր եղար, կամ գողունի բան գնեցիր, կամ գողին օգնեցիր, յորդորելով, գողցած բանը պահելով, ծախելով, և ինչ կերպով որ ը լլայ։

Եթէ ածան, կամ պակաս գնով բան գնեցիր ուրիշէն, որ կամ գողութիւն էր, կամ գտեր էր, կամ վանդի ծախողը կարօտութեան մէջ էր։

Եթէ գտած բանիդ տէրը չի փընտրտեցիր. կամ տէրը չի գիտնալով՝ աղքատաց չի տուիր։

Եթէ պարտքդ վճարելու անփոյթ եղար, կամ ծառայներուդ ու մշակներուդ վարձքերը կտրեցիր զրկեցիր։

Եթէ վարձքով բռնած բանդ խնայելով չի գործածեցիր, և ինպես հատուցիր տիրոջը։

Եթէ փոխով առած բանդ աւրեցիր, կամ լաւը առիր՝ գէշը դարձուցիր։

Եթէ ուրիշին առուտուրին ինպես հատուցիր։

Եթէ չափէ դուրս վարձք ուզեցիր ծառայութեանդ համար, գիտնալով թէ կարօտ է քեզի։

Եթէ սուտ ստակ գործածեցիր, կամ չիգիտնալով առնելէն եաքը, ուրիշին լաւի տեղ տուիր։

Ուրիշներուդ պատուիրան։

Մի սուտ վկայեր զընկերդ քումմէ։

Ոչ ոք դէմ դեղանիներդ։

Եթէ դատաստանի մէջ, կամ անկից դուրս սուտ վկայութիւն տուիր, կամ զուրիշը ստիպեցիր ասանկ բան ընելու։

Եթէ մահուշտի սուտը ըսիր՝ ընկերիդ վնասին համար։

Եթէ ուրիշին լաւ անունը աւրեցիր սուտ ու մուտ կարծիքներով։

Եթէ զուրիշը բամբասեցիր ու զըրպարտեցիր, շրջած չարութիւնը ըրածի պէս մէկալին զրուցելով։

Եթէ ուրիշին վրայ եղած բամբասանքը սրտանց մոռիկ ըսիր։

Եթէ ուրիշին մէկ մեծ ու ծածուկ մեղքը յայտնեցիր։

Եկեղեցւոյ հինգ պատուիրան-ներուն վրայ։

Առաջին պատուիրան։

Յաւուրս կիրակէից և տօնից տեսանել զպատարագ։

Աստ դէմ հեղինէին։

Եթէ կիրակի ու տօնօրերը հիշ պատարագ չի տեսար, կամ տեսար ալ նէ՝ կիսկատար բանեմը, կամ միտքդ վրադ չի պահելով։

Եթէ եկեղեցւոյ մէջ անպարկեշտ, աս դին՝ ան դին նայելով, մէկին մէկալին հետ խօսելով կեցար, և շնորհաւոր ինչպէս շուտով լրմեցաւ պատարագը։

Եթէ մարդկանց ցրցունելու համար միայն գնացիր պատարագ տեսնել, և ոչ 'ի փառս Աստծոյ:

Եթէ քու իշխանութեանդ տակը եղողներուն փոյթ չի տարիր, որ պատարագ տեսնեն, կամ ուրիշին չի տեսնելու պատճառ եղար:

Երկրորդ պատուիրան:

Պահել զպահս և զծոմապահս հրամայեալս:

Ասոր դէմ հեղանիներէս:

Եթէ մեծ պաքը, կամ ուրիշ հրամայեալ պաքերը և ծոմերը չի պահեցիր:

Եթէ չորեքշաբթի և ուրբաթ պաքդ աւրեցիր:

Եթէ ուրիշին պատճառ եղար, կամ փոյթ չի տարիր որ պահեն, երբոր կընայիր և պարտքդ էր:

Երրորդ և չորրորդ պատուիրան։

Ի տարուոջն գոնէ միանգամ
խոստովանիլ։

Հաղորդիլ գոնէ 'ի տարուոջն միանգամ,
ՅԻ 'Ի ՅԱՏԿԻ ՅԱՐՈՒԹԵՆ ՏՆԵ։

Ընդ որ պէտք դիտանիցիս։

Եթէ խոստովանանք չեղար, կամ Սրբութեն շատիր, հիշ որ չէ նէ տարին անգամին, գոնէ Յատկին օրերը։

Եթէ եղար՝ բայց ամբշնալէն, կամ ուրիշ բանիմը համար խոստովանանքն մէջ մահուշատ մեղքին պահեցիր, և խոստովանանքը փուտ ըլլալով պարտքդ կատարած չեղար։

Եթէ քու իշխանութեանդ տակը եղողներուն աս տարեկան խոստովանութեն, և արքութեն առնելու պարտքը՝ կատարել տալու անփոյթ եղար։

Հինգերորդ պատուիրան։

Տալ զտասանորդս ընչից։

Ասա՞ւ Տէր Հիսուսն։

Եթէ ըստ քու կարողութեդ ողորմութի չի տուիր աղքատաց։

Եթէ հոգևոր բաներէն ետ կեցար ըստակի խնայելու համար, որ կարողութիւն ունէիր, և կըբնայիր, մանաւանդ պարտական էիր ընել։

Եթէ շատ վաստկիլ սիրեցիր, քայց շատ ողորմութի տալ չուզեցիր։

Եօթը մահուշատի մեղաց վրայ։

Հոգեւոր-ի՞ էրէր։

Եթէ չի ճանչցար՝ թէ ինչ բարիք որ ունիս Աստուծմէ են, հապա կարծեցիր թէ քեզմէ՝ ու քու քաջութիդ ունեցար։

Եթէ մեղքամբ ընելուդ համար պարծեցար, կամ բարի բանիմբ համար մեծամտեցար։

Եթէ ինքդ զինքդ հաւնեցար, և զուրիշը արհամարհեցիր։

Եթէ քու խելքիդ աւելի հետևեցար, քան թէ բարի խրատուց, ծնողաց, հոգևոր հարց, ևն։

Եթէ քու խելացուութենդ, իմաստութեանդ, խոհեմութենդ, զօրութենդ, ուվաստակիդ վրայ յուսացիր։

Ութանձրդ մեղք ըսէր։

Եթէ ուրիշին բարիքներուն վրայ տրտմեցար, կամ անոր վնասին ցանկացար։

Եթէ ուրիշին բարիքը խափանել ջանացիր, կամ չի կարելով տանիլ, կամ քեզի բարիք կարծելով։

Ինքնասէր ըսէր։

Եթէ սրդոզած առնդ, թէ սրտով, թէ բերնով. զՆ՝ծ կամ սրբերը կամաւ նախատեցիր կամ անիծեցիր։

Եթէ սատակ վրդովեցար, մինչև

ըրածդ ըսածդ չէիր գիտեր կիրքդ եկած առնելը։

Ը.Գ-ՈՒ-ԸՆ ԵՐԷՐ։

Լրթէ գնած, կամ ծախած, կամ փոխած առնդ, կամ ուրիշ անիրաւ գաշնադրութեան մէջ մէկը խաբեցիր։

Լրթէ շատ հարստութեան ցանկացար։

Լրթէ ըստկի մեծ սէր ունեցար։

Լրթէ ըստկի խնայելով աղքատներու ողորմութի տալու յօժարութի չունեցար։

Ծ-ՈՒ-ԼՈՒ-ԸՆ ԵՐԷՐ։

Լրթէ անփոյթ եղար ինչ որ պէտք է նէ քրիստոնէին սորվիլ. կամ սորվեցնել։

Լրթէ ծուլութեան համար Ը.Յ արժանաւոր պատիւ չի տուիր, կամ բարի բաներու ազդեցութիւնը արհամարհեցիր։

Լրթէ ժամանակդ պարապ անցուցիր։ մէկ հոգևոր կամ մարմնաւոր բարի բանիմը եռնէ չբլլալով։

Լրթէ հոգևոր աղօթքներէն ու ջերմեռանդութիւններէն ձանձրացար, կամ իրիկուն առաւօտ առանց աղօթքի անցուցիր՝ պարզ չաշխատելու և ծուլութեան համար։

Ուղղամտութեան ջրեր։

Նրանք վերջին վախճանը ուտելու խմելու վրայ դրին, ու անկից մահուշափ մեղքիմը մէջ ընկար։

Նրանք այնչափ կերար խմեցիր, մինչև գինովցար, ու զքեզ կորանցուցիր։

Նրանք սասանկ չափէ դուրս ուտելու խմելու բաղձանք ունեցար։

Նրանք անյագաբար և սաստիկ ախորժակաւ ուտելու և խմելու ատենդ կերակրոց ու գինւոյ սէր ձգեցիր։

Նրանք շատ տնտակ անուշահամ ու քաղցր կերակուրներու և գինիներու ետևէն եղար պարզ կոկորդի հեշտութեան համար։

Ընչաքաղութեան ջրեր։

Նրանք մարմնական մեղքովմը հեշտացար, ինչ կերպ ըլլայ թող ըլլայ, թէ մտքով, թէ խօսքով, և թէ գործքով։ Ամենն մեծ ու պզտիկ մարմնական հեշտութիւն աս մահուշափ մեղքին տակն է. ուստի լաւ պիտի քննես քու խղճմտանքդ աս նիւթիս վրայ, ու էն մանտր

պարտականները պիտի յայտնես խոստովանութեան մէջ։

Ասոնց ամէնուն վրայ մնացեալն ետքը ամէն անգամ կրնաս քեզի ամբաստանել խոստովանութեան մէջ, թէ ուրիշին սիրոյ դէմ մեղանչեցիր, վասն զի ինչպէս որ պէտք է սիրել, պատուել, յարգել, և ծառայել Աստուծ, ջրի ըսելով. որովհետև որչափ ընենք միշտ պարտական ենք աւելի ընելու. նոյնպէս ընկերի սիրոյն վրայ ալ. մանաւանդ՝ եթէ ամուսնացեալ ես՝ պէտք է նայիս, թէ ի՞նչ պարտականութիւն կայ ամուսնացելոց մէջ միկզմիկու վրայ։ Դարձեալ՝ եթէ տէր ես, եթէ տիկին ես՝, եթէ սպասաւոր ես, եթէ աղախին ես, ըստ քու վիճակիդ, քոնէ քեզի, և ընկերիդ դէմ պարտքդ ինչ էր նէ, թէ չես ըրած՝ պակաս գտնուիրես նէ, զղջա ամէն մեղքիդ համար, և խոստովանէ։

Աղօթք զղջման և ապաշխարութեան։

Ամենակալ Աստուած և Տէր երկնից և երկրի, Հայր ամենիմաստ ամենաբարի արդար և բարեգութ. քեզ երկիրպագանեմ խոնարհաբար. զքեզ պատուեմ, և յարգեմ. և բաղձամ սիրել զքեզ 'ի բոլոր սրտէ, 'ի բովանդակ մտաց, և յաւէտ զօրութիւնէ իմմէ 'ի վերայ քան զքեզ։ Այլ ինձ, զիարդ անօրինեալ հեռացայ 'ի քէն Աստուած իմ և Տէր։ Այս ահա ճանաչեմ ըստ կարի զխնայանս իմ, և զորս խորհրդով, բանիւ, և գործով, և զանցառութիւն յանցեալ ընդդէմ ահեղ ուժութեան քո. վասն զղջամ իսկապէս, և վշտագին թախծանօք ապաշաւեալ ցաւիմ 'ի բոլոր սրտէ զառնագէտ կրս-կրծանօք 'ի վերայ ամ մեղաց, որովք զուծային մեծվայելչութիւն քո զայրացուցեալ վշտացուցի. և այսօր դարձիմ 'ի նոցանէ զայրագին զգուանօք, և փութամ ցայնմայր սաստիկ ատելութիւն զի-

նել գիմամարտ, մինչև չընծայել երբէք միում 'ի նոցանէ հաւանութիւն միւսանգամ: Եւ քանզի դու միայն ես Հայր ողորմութեան, և Աստուած ամ մխիթարութեան, հայցեմ խոնարհաբար 'ի քումմէ մարդասիրութենէ ներել իմոց բազմապիսի մեղացս յանցանաց, զոր արդեանց շարչարանաց փրկչին իմոյ, և անդին արեան Որդւոյ քո սիրելւոյ. և ապաւինեալ 'ի շնորհաց Հոգւոյդ սքանչելի յօժանդակութիւն, յառաջադրեմ հաստատութիւն սրտի պահել այսուհետև զամ պատուիրանս քո սքբ, և հեռանալ փախչիլ յամ առթից մեղաց, և պատրաստել զանձն իմ մանաւանդ մեռանել՝ քան միւսանգամ մեղանչել և վշտացուցանել զքեզ: Ո՜յ մատչիմ այժմ առ ոտս քո՝ ամ յանցանաց իմոց առնել զխոստովանութիւն կատարեալ, և յօժարակամ սրտիւ զառաջադրեալ ինձ 'ի խոստովանութեան զապաշխարութիւն լիով կատարել:

Եւ զի չունիմ ինչ քեզ վերընծայել

առ. վճարողական բաւականութիւն իմոցս պարտեաց, զիս բոլորովին հոգևոր և մարմնաւոր կարողութիւն 'ի պատարագ ընդունելի, և զամ ինչ զոր կրեմ և գործեմ 'ի փառս մեծիդ Աստուծոյ նուիրեալ, մաղթեմ ընդունել ընդ պատարագի խաչին զընծայս ինչին 'ի միութիւն արդեանց որդւոյ քո ամենի Յսի Քրի, որում ընդ քեզ և Հոգւոյդ սքանչելի փառք իշխանութիւն և պատիւ, այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից. Ամէն:

Աղօթք խոստովանութեան առաջ:

Ո՞վ բարեգութ տէր իմ Յս Քրս, աղաչեմ զքեզ 'ի բոլոր սրտէ և 'ի բովանդակ մտաց, ընկալ զխոստովանութիւն իմ, զոր կամիմ առնել այսօր առաջի մեծվայելչութեան քո, և տուր ինձ զմշտամարիտ և զկատարեալ զղջումն, որպէս զնամ մեղս և զյանցանս իմ: Ո՞վ ամենաքաղցր Յս, առաքեա 'ի հոգի իմ և 'ի միտս՝ զլոյս ճշմարտութեան քո, զի

առաջնորդեալ ուսուցէ զիս կարօղ լինել յայս ահաւոր խորհուրդ ապաշխարութեան բեկեալ սրտիւ, կատարեալ սիրով, և ջերմեռանդն հոգւով մատչիլ, և պատմել առաջի քո մի ըստ միոջէ զամ մեղս և զյանցանս իմ. զի ընկալեալ զքաւութիւն մեղաց և զթողութիւն յանցանաց արդեամբք ամենաքէ շարչարանաց քոց, արժանի եղէց փառաւորել զանուն քո սքբ 'ի յաւիտեանս. Ամէն:

Աղօթ խոստովանութեան էութիւն:

Աղերսի քեզ ՝որ աղերսեմ հաճելի և ընդունելի այս խոստովանութիւն իմ արդեամբք ամենօրհնեալ ծնողի քո Աստուծոյ միշտ կուսին, և ՝ամ սքբց քոց. և եթէ պակասեցայ իւիք 'ի պահանջելոցն առ բաւականութիւն զղջման, առ պարզութիւն արտաքերութեան, և առ ամբողջութիւն խոստովանութեան, յայսմ կամ յայլում նուազի, լցէ զթութիւն քո և ողորմութիւն. զի մարդասիրութիւն քով յամ մասնակցութենէ մեղաց խորհրդոց

բանից և գործոց՝ յերկինս և յերկրի արձակել զիս հաճեսցիս Տ�Ն Ած, որ կենդանի ես և թագաւորես ընդ Հօր, և ընդ սուրբ Հոգւոյդ՝ 'ի յաւիտեանս յաւիտենից. Ամէն։

Աղօթք։

Ով ետր իմ, ած իմ, և փրկիչ իմ Յն Տն, ընկալ աղաչեմ շնորհիւ ողորմութեանդ քո զխոստովանութիւն իմ, զոր արարի այսօր առաջի մեծվայելչութեանդ քոյոց անուան քո. և զպակասութիւնս իմ, որովք պակասեցայ 'ի նմա՝ լցո՛ ամենաառատ գթութեամբ քով. և շնորհեա՛ ինձ զներողութիւն ամ յանցանաց իմոց, զի արժանի եղէց ընդունիլ զկենարար մարմին և զարիւն քո սրբ 'ի փառս Աստ, և 'ի փրկութիւն հոգւոյ իմոյ. Ամէն։

Աղօթք հաղորդութեան առաջ։

Ով ետր իմ Յն Տն, արդարև չեմ բաւական ընդունիլ զքեզ. այլ վասն կարօտութեանդ իմոյ գամ առ քեզ, զի հի-

ւանդութիւն իմ քեւ բժշկեսցի, խաւար մտաց իմոց քեւ լուսաւորեսցի, աղքատութիւն իմ քեւ հարստասցի, և գործք իմ բարիք քեւ լիցին արդիւնաւոր. Ամէն։

Յիշեա՛ ՏԷՐ, զի զքեզ ետուր 'ի մահ մեռ իմ, և զմարմին և զարիւն քո բաշխեցեր 'ի փրկութիւն իմ. մի լիցին սոքա ինձ 'ի դատապարտութիւն, այլ 'ի քաւութիւն և 'ի թողութիւն մեղաց, յառողջութիւն հոգւոյ իմոյ, և 'ի հանդերձեալ երանութիւն իմ, մինչև տեսից զքեզ դէմյանդիման, և զմայլեցայց փառաք ածութիւնք քո 'ի յաւիտեան. Ամէն։

Աղօթք Եպիսկոպոսի։

Տէր իմ Յի՛ս Քրիստ ծանեայց զիս, և ծանեայց զքեզ։ Այլ լիցի ինձ բաղձալ իմիք, բայց եթէ քեզ, որպէսզի կարացից ատել զիս, և սիրել զքեզ. խոնարհեցուցանել զիս, և բարձրացուցանել զքեզ. զոչինչ խորհիլ՝ բայց եթէ զքեզ. մեռանիլ 'ի յիս, և կենդանի լինել 'ի քեզ, և զամ պատա-

հար ընդունել 'ի սէր քո 'ի քէն. արհամարհել զիս, և հեռանել քեզ, և միշտ զնոյն բաղձալ. փախչել յինէն, և առ քեզ դիմել, և պաշտպանութենց քոց արժանի լինել: Նուր ինձ որ զերկիւղ քո սիր. երկնչիլ 'ի քէն իբրև որդի 'ի հօրէ, տարաձայնիլ ախտից իմոց, և համաձայնիլ քեզ. հեղանդիլ ամ մարդկեղէն ստեղծուածոյ վա քո, և մոռանել 'ի թիւս ընտրելոց քոց: Շնորհեա ինձ որ ոչինչ իւիք բերկրիլ, բայց եթէ քեւ. զայլ ոչինչ սիրել, բայց եթէ զքեզ, զի տեսանել զքեզ, և ընդ սիրս քո զմայլիլ քեւ արժանացայց 'ի յաւիտեան. Ամէն:

Ամէն էարդը գնում սրբութիւն առնելու ջերմեռանդութեամբ, և հաւատով, ընելով։

Պարմին տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի պահեսցէ զՀոգի իմ 'ի կեանս յաւիտենականս։

Ով որ կը բաղձայ առաւել ջերմեռանդութիւն ընդունիլ սիրոյ հաղորդութիւնը, թող աս վարի աղօթքներնալ գրուցէ. և անանկ երթայ սրբութիւն առնելու։

Ընդունիչ հաղորդութեան առաջ։

Ահա առ քեզ գամ ես, զի բարի լիցի ինձ 'ի պարգևաց քոց, և ուրախ եղէց 'ի սիրէ կոչումն քո, զոր պատրաստեցեր քաղցրութեամբ քով աղքատի Ես։ Ահա 'ի քեզ է ամ, որում ընդունանալ մարթիմ։ Դու կեանք իմ և

փրկութիւն, յոյս և զօրութիւն, վայելչութիւն և փառք։ Ուրախ արա այսօր զանձն ծառայի քո, զի առ քեզ ետր Յն համբարձի զանձն իմ։ Փափագիմ արդ եռանդեամբ և յարգանօք զքեզ ընդունիլ։ Յանկամ զքեզ 'ի տուն իմ առնիլ. զի ընդ Օգաքէի արժանացայց 'ի քէն օրհնիլ, և ընդ որդիս Աբրահամու համարիլ։ Ընձն իմ փափագէ մարմնոյ քում, և սիրտ իմ ցանկայ միանալ ընդ քեզ։

Տուր զքեզ ինձ, և շատ է. զի բաց 'ի քէն՝ ոչինչ միսիթարութիւն արժէ ինչ։ Առանց քո լինել ոչ կարեմ. և առանց այցելութեան քո կեալ ոչ կարեմ։ Ամայսորիկ պիտոյ է ինձ ստէպ առ քեզ մատչիլ, և 'ի դեղ փրկութեան իմոյ զքեզ ընդունիլ։ Օ՛ի դու ես քաղցր կերակուր հոգւոյ. և որ արժանապէս զքեզ ճաշակէ, բաժանորդ և ժառանգ լինի փառացն յաւիտենականաց։ Ինձ որ յոլովակի գթեմն և մեղանչեմ, և վաղվաղ թմրիմ և նուազիմ, հարկ է

ստէպ աղօթիւք և խոստովանութիւնք, և սիրմնոյ քո ընդունելութիւն նորոգիլ, սրբիլ, և վառիլ. զի մի յերկար հրաժարմամբ՝ յեռնեալ գտայց 'ի սիր առաջադրութենէ։

Ընդդէմ։

Ո՛վ քաղցր և մարդասէր տէր, զոր արդ եռանդեամբ ընդունիլ ցանկամ, դու գիտես զտկարութիւն իմ, և զվիշտս՝ զոր կրեմ. յոտիսի շարիս և 'ի մոլութիս անկեալ գնիմ, որպէս յոլովակի ծանրիմ, փորձիմ, խռովիմ, և աղտեղանամ։ Ի հնարս բժշկութեան առ քեզ մատչիմ. վա՜ մխիթարութեան և օգնականութեան առ քեզ պաղատիմ։ Ընդ ամենագէտդ բարբառիմ, որում յայտնի են ամ ներքինք իմ. և որ միայն կարօղդ ես լիով զիս մխիթարել, և իմ լինել ձեռնկալու։ Դու գիտես, որոց բարեաց առաւելապէս կարօտիմ. և որպէս թափուր եմ յառաքինութենց։

Ահա կամ առաջի քո աղքատ և

մերկ. զշնորհ քո հայցելով, և ողորմութիւն խնդրելով։ Կերակրեա զքաղցեալ մուրացիկ քո. ջեռո զցրտութիւն իմ հրով սիրոյ քո. լուսաւորեա զկուրութիւն իմ լուսով եկաւորութեան քո։ Դարձո զաչս երկրաւորս ինձ 'ի դառնութիւն, զաչս ծանուցս և ներհակականս 'ի համբերութիւն, զաչս ստորինս և աբարածականս յարհամարհութիւն և 'ի մոռացումն։ Ուղղեա զսիրտ իմ առ քեզ յերկինս, և մի թողուր ինձ տատանիլ 'ի վերայ երկրի։ Դու միայն քաղցրասցիս ինձ յայսմհետէ մինչև յաւիտեան. զի դու միայն ես կերակուր և ըմպելի իմ. սէր և խնդութիւն իմ. քաղցրութիւն իմ. և ամենայն բարութիւն։

Այրանի թէ յեկաւորութեան քում գլխովին զիս վառէիր, կիզուիր, և 'ի քեզ փոխարկէիր. զի մի լինէի ընդ քեզ հոգւով, շնորհաբ սերտ միաւորութեամբ, և հալմամբ բորբոքեալ սիրոյ։ Մի թողուր ինձ նօթի և պապաքեալ 'ի

քէն հեռանալ. այլ արա՛ ընդ իս մարդասիրապէս, զորօրինակ բազում անգամ արարեր ընդ սքա՛ քո սքանչելապէս։ Օ՜ի՞նչ զարմանք են, թէ գլխովին քեզ հրանամ, և յիս նուազիմ. հուր գոլով քո մշտավառ և անանիաց. սէր սրբարար սրտի, և լուսաւորիչ մտաց։

Ը.ՂԼԽ.

Անծաւ եռանդեամբ, և վառեալ սիրով, ախորժմամբ և տարփմամբ սրտի փափագիմ ընդունիլ զքեզ ո՜ր. զորօրինակ բազում սիրք և առաքինիք 'ի հաղորդիլ իւրեանց քեզ փափագեցին. որք մեծապէս սրբութիւն վարուց քեզ հաճոյացան, և 'ի ջերմ եռանդն վառեցան։ Ը.ծ իմ, սէր յաւիտենական, լրումն բարութեան, երջանկութիւն անզրաւական, ցանկամ ընդունիլ զքեզ մեծ ևս տարփմամբ և արժանաւոր յարգանաք, քան զոր սիրք երբէք կարան յանձինս։

Եւ թէպէտ անարժան եմ զայն ամ
ենանդն յանձին բերել. սակայն զամ
զիմոյ սրտի ախորժակ քեզ մատու-
ցանեմ, որպէս եթէ այն ամ խան-
դաղակամ ըղձից բորբոքք յիս միայն
լինէին։ Այլև զոր ինչ հնար է բարե-
պաշտ մտաց խորհիլ և փափագել, զայն
ամ մեծաւ յարգանաք և ըղձմամբ սրբ-
տի քեզ ընծայեմ և մատուցանեմ։
Ուրինչ կամիմ անձին պահել. այլ զիս,
և զամ որինչ է իմ, քեզ կամակար
և մտադիր նուիրեմ։ Ես իմ, արա-
րիչ իմ, և փրկիչ իմ, այնպիսի ըղձիւ
և յարգմամբ, գոհութիւն և պատուով,
այնպիսի գոհութիւն՝ մեծարանաք և սի-
րով, այնպիսի հաւատով յուսով և
մաքրութիւն անձկամ ընդունիլ զքեզ
այսօր, զորօրինակ ամենասէր մայրդ քո
փառաւորեալ կոյսն Մարիամ յաւետել
նմա հրեշտակին զմարդեղութեան խոր-
հուրդ՝ խոնարհութեամբ ենանդեամբ և
փափագմամբ ընկալաւ զքեզ։

Ընկալ զուխտս իմ, որ Ես իմ. և

զկոչս անշարժ օրհնութեան, և անբաւ փառաւորութիւն, որ քեզն վայելին, բարեաւաւելութեան անգադարում մեծութիւն քո։ Օգնա՛ մեզ քեզ փոխարինել ցանկամ յամ առուրս և 'ի ժամանակս։ և հայցմամբ և ըղձմամբ հրաւիրանօք աղերսեմ զամ երկնային զօրս, և զամ հաւատացեալս 'ի քեզ, փոխարինել քեզ ընդ իս զշնորհակալութիւնս և զգոյութիւն այժմ, և յաւիտեան։ Ամէն։

Ընդ հաղորդութեան երգը։

Ա՛վ տէր իմ Յի՛սուս, հաց կենդանի, և պարգևիչ կենաց ազգի մարդկան, արար մեզ շնորհակալ եմ զանբաւ մարդասիրութիւնդ քումմէ, որով արժանի արարեր զիս զմեղաւորս զմահու պարտականս հաղորդ լինել կենաց՝ կենարար մարմնոյ և արեան քոյ սրբոյ ճաշակմամբ։ Այ-

արդ՝ արա աղաչեմ ՅՐ, զի լիցի ինձ սա 'ի զէն հաւատոյ մտաց իմոց, և 'ի վահան ամրութեան կամաց իմոց, համբարձումն սրտի մտաց առ Ն.Ծ, և 'ի լրումն ՅԱծային սիրոյ և պատուիրանաց, յապաքինութեան ՅԱՄ ախտից, և 'ի ծաղկումն հանայն առաքինութեանց. յաներկեւանութի 'ի շաւիղս բարեգործութեան, և յաղաւոութի յիւրաքանչիւր գրգիռ փորձութեան. զի 'ի քեզ՝ և 'ի ճանապարհս արդարութեան քո խնդամիտ զուարթացեալ՝ աճապարեցից յերկնային հարսանիս քո, և հրաւիրելոց քոյոց սիրելեաց պարուց պարակից լեալ՝ փառաւորել զքեզ ընդ Հօր և ընդ Սրբոյ Հոգւոյդ արժանի եղէց, որ ես լոյս ճշմարիտ, կեանք, քաղցրութի, և յոյս մեր 'ի յաւիտեան. Ն.ԱՄԷՆ։

Ն.ՂՕՐԻ ՍԷՅՆ ՊՕՂԷԻՈՒՊՈՍԷ։

Սոյր միածնի որդւոյ քո Հայի Վանի օրհնելոյ, օրհնեմ զքեզ, որ հաճե-

ցար յայս օր հասուցանել զանձն իմ, 'ի լինել հաղորդակից մարմնոյ և արեան բաժակին օծելոյ քո, յանեղծութիւն Հոգւոյն սրբոյ. վասն որոյ յաղագս ամի զքեզ օրհնեմ, զքեզ բարեբանեմ, և քեզ փառս մատուցանեմ 'ի ձեռն մշանջենաւոր քահանայապետի Յիսուսի Քրիստոսի միածնի որդւոյ քո. որով և ընդ որում քեզ Հոգւով սրբով փառք այժմ և յաւիտեան յաւիտենից. Ամէն:

Ամէն:

Օրհնեմ զքեզ Հայր երկնաւոր, Հայր ամենայն իմոյ Յիսուսի Քրիստոսի, որ հաճեցար յիշել զիս զանանկս: Հայր զթութեանց և Աստուած ամենայն մխիթարութեան, գոհանամ զքէն, զի զիս զանարժանս ամենայն մխիթարութեամբ զօրացուցանես երբեմն մխիթարութեամբ քո: Օրհնեմ զքեզ միշտ և փառաւորեմ ընդ միածնի Որդւոյ քո և ընդ Հոգւոյդ սրբոյ մխիթարչի յաւիտեան յաւիտենից: Այլ արդ ամենայն Աստուած մարդասէր, յիսկաւորիլ քո 'ի սիրտ

իմ, ցնծացեն ոսկերք իմ։ Զու փառք իմ, և ցնծութիւն սրտի իմոյ։ Զու յոյս իմ և ապաւէն իմ յաւուր նեղութեան իմոյ։

Այլ քանզի զեռ սկսար եմ 'ի սէր և անկատար յաւաքինութեան, հարկ է ինձ 'ի քէն քաջալերիլ, և միխիթարիլ, վասյսորիկ այլ արա ինձ ստէպ, և ուսո՛ ինձ իմաստս սրբոց։ Պարեցո՛ զիս յախտից չարաց, և բժշկեսո՛ զսիրտ իմ յամ անկարգ ըղձից. զի ներքոյ առողջացեալ, և քաջ մաքրեալ՝ եղէց դիւապող 'ի սիրել, և անվեհեր 'ի հանապազորդել։

Ունեցայի սէր քո 'ի սրտի իմում, զի թեթևացուցէ զամ ծանրաբեռն, կրել ինձ հաւասար զամ անհաւասար, զբեռնն բառնալ անբեռն, և զամ դառն՝ առնել ինձ քաղցր և անոյշ։ Պզնուական է սէր քո Յիսուս, խրախուսել 'ի գործել ինձ զմեծամեծս, և յորդորել զիս միշտ ըղձանալ կատարելագունից։ Սէր քո 'ի վերայ քարշես-

ցէ զիս առ քեզ, և մի թողցէ 'ի սատ-
րինա փակիլ։ Աէր քո ազատ գրեսցէ
զիս և յաւմ աշխարհային ախորժակաց
օտար. զի մի ներքին նր տեսութիւն
խափանեսցի. մի անցաւոր ինչ գիւ-
րութիւն զիս թակարթեսցէ, կամ վշտոք
վտանկեսցէ։ Բան զսէր քո չիք ինչ
քաղցր, Ը՛ծ իմ, չիք ինչ զօրաւոր, չիք
ինչ վսեմական, չիք ինչ անդորր, չիք
ինչ բերկրական, չիք ինչ պատարուն,
չիք ինչ լաւ քան զնա յերկինս և յերկ-
րի։ Օ՛ի սէր 'ի քէն ծնեալ է, և չիք
նման հանգչիլ՝ բայց միայն 'ի քեզ 'ի
վեր քան զամ արարածս։

Օ՛ջացո՛ Ը՛ծ իմ 'ի յիս զսէր քո սրբ,
զի 'ի ննջել իմում ուշ 'ի քուն մտից։
Աշխատեալ՝ ուշ պարտասեցայց. նեղեալ՝
ուշ տագնապեցայց. զարհուրեալ՝ ուշ
խռովեցայց. այլ որպէս բոց բորբոքեալ
և ջահ վառեալ 'ի վեր ցոլացեալ՝ անմե-
հեր ընդ ամ անցանել կարացից։ Ան-
ծարարբաւ յանանջս քո նոյն ինքն վա-
ռեալ իրաւ սրտի իմոյ բողոքեսցէ Ը՛ծ իմ,

սէր իմ. դու իմ ես բոլորովին, և ես քո ամենևին։

Ընդ՝որ արա ինձ 'ի սէր. զի ուսայց բերանով սրտի ճաշակել, թէ ո՛րպէս քաղցր է սիրել, և 'ի սէր անդ հալիլ և լուղիլ։ Կալանաւորեցայց սիրով, ելեալ ըստ սահման անձին առ կարի եռանդեան և հիացման։ Ո՛րդեցից զերդ սիրոյ. զհետ երթայց սիրելոյդ իմոյ 'ի բարձունս. նուաղեսցի յօրհնութիւնս քո անձն իմ խանդաղակաթ սիրով։ Սիրեցից զքեզ առաւել քան զիս, և զիս միայն վա՜ քո. և զամենևին 'ի քեզ, որք ճշմարտութիւն սիրեն զքեզ, որպէս հրամայեն օրէնք սիրոյ առ 'ի քէն ծագեալք։

Սէր քո սի՛ր արասցէ զիս արագ և անկեղծ. բարեպաշտիկ, բերկրեալ, և զուարթ. զօրաւոր, համբերող, հաւատարիմ, խմաստուն, երկայնամիտ, արի՝ ոչ երբէք խնդրել զանձն իմ։ Ո՛չ ուր խնդրեցից զանձն իմ, անդէն անկայց 'ի սիրոյ։ Արասցէ զիս շրջահայեաց 'ի սէր,

խոնարհ, և ուղիղ. ոչ թուլամտութիւն, ոչ թեթեւ, և ոչ անոտիութիւն. այլ զգաստ, ողջախոհ, հաստատուն, հանդարտ, և յամ զգայարանս զգուշաւոր: Սէր քո զօրացուցէ զիս լինել հլու և հնազանդ առաջնորդաց. յաչս անձին խոտան և արհամարհ. յաչս քո ջերմեռանդն և հաճոյացեալ. վստահացեալ և յուսացեալ միշտ 'ի քեզ Ս. Ծ իմ, լոյս իմ, և սէր սրտի իմոյ. Ամէն:

Աղօթք:

Աղդ միւսանգամ խօսեցայց ՀՐ, և ոչ լռեցից. բարեւեցայց յականջս Ս. Ծ իմոյ, Հոն իմոյ, և թագաւորի իմոյ, որ էն 'ի բարձունս: Որպէս զի մեծ է օրհնութիւն քաղցրութեան քո Հր, զոր պահեցեր երկիւղածաց քոց: Օ՜ինչ ես սիրողաց քոց, և որոց յամ սրտէ ծառայեն քեզ: Ահա անճառելի է ճաշակ քաղցրութեան քո, զոր առատանեսն ես 'ի սիրելիս քո. յայսմ առաւելապէս ցուցեր առ իս զքաղցրութիւն սիրոյ

քո. զի որ ոչն էր, արարեր զիս. և որ
օտարացեալն էր 'ի քէն, դարձուցեր
զիս, ծառայել քեզ. և հրամայեցեր
ինձ՝ սիրել զքեզ, և անապական մարմ-
նով և արեամբ քով կերակրեցեր զիս։

Ով աղբիւր անապառ սիրոյ, զի՞նչ
ասացից զքէն։ Օ՛խարդ իշխեցից մոռա-
նալ զքեզ, որ հաճեցար յիշել զիս՝
և ա և յորժամ հիւծեալն էի, և 'ի կո-
րուստ մատնեալ։ Ի վեր քան զնա՞մ
ակնկալութիւն՝ արարեր ընդ ծառայի
քում ողորմութիւն, և քան զնա՞մ արժա-
նաւորութիւն՝ ցուցեր առ իս շնորհ և
բարեկամութիւն։ Օ՛ի՞նչ տաց քեզ տրի-
տուր փոխանակ շնորհիս։ Օ՛ի ոչ ամե-
նեցուն տուեալ է մերկանալ յանձնէ
զբստ աշխարհի զբաղմունս գլխովին, և
'ի սէր ծառայութեան քո զքեզ պաշտել
միայն պարապիլ։ Ո՞նդ ի՞նչ է ծառայել
ինձ քեզ, որում՝ ամ արարածք պար-
տապան են ծառայել։ Ոչ մեծ ինչ
թուի ինձ՝ ծառայել քեզ. այլ այն
թուի մեծ և զարմանալի, զի զայսպիսի

աղքատ և անարժան հաճեցար ընդունել 'ի ծառայութիւն, և սիրելեաց քոց ծառայից դասակցեցեր։

Ահա քո է ամ, զոր ունիմ, և որով քեզն ծառայեմ։ Այլ և այնպէս՝ դու ինձ ծառայես, քան ես քեզ։ Ահա երկինք և երկիր, զորս 'ի սպասաւորութիւն մարդկան արարեր, 'ի պատրաստի կան. և օրըստօրէ զքո հրամայեալսդ կատարեն։ Եւ ոչ այսչափ միայն, այլև զհրեշտակս 'ի սպասաւորութիւն մարդոյ կարգեցեր։ Եւ որ վերագոյնն է քան զամ, դու ինքն հաճեցար մարդկան ծառայել, և զանձն քո տալ՝ նոցա խոստացար. և այսօր 'ի սրտի իմում եկեալ բնակեցար։

Օ՜ի՞նչ տաց տրիտուր ընդ բիւրուց բարեացս։ Ի՞ տայր ինձ ծառայել քեզ զամ աւուրս կենաց իմոց։ Ի՞ տայր ինձ, զէթ օր մի արժանի պաշտօն քեզ մատուցանել. որ արժանիդ ես ամ պաշտամանն և պատուոյ, և անվախճան փառատրութիւն։ Ճշմարտապէս տէր իմ ես դու, և ես քո շնչին ծառայ, որ յամ

զօրուէ պարտապան եմ քեզ ծառայել, և ոչ երբէք լռել 'ի քումմէ փառաւորուէ։ Ընդ այս հաճեալ եմ, և այսմ ցանկամ. և որ ինչ թերին է, զայն զու հաճեսցիս լնուլ։

Մեծ պատիւ և մեծ փառք են՝ քեզ ծառայել, և զամ մեր քո արհամարհել։ Օ՛ի մեծ շնորհս ստացին, որք կամակար մնացք՝ քո սէր ծառայուեդ ընդ լծով մնանիցեն։ Օ՛ քաղցր միխիթարութիւն սէր Հոգւոյն գտցեն, որք մեր սիրոյ քո՝ յամ մարմնական բերկրուեց 'ի բաց կացցեն։ Եւ 'ի մեծի ազատութիւն մտաց վայելեսցեն, որք վասն անուան քո յանձուկ ճանապարհ մտանիցեն, և յամ աշխարհային հոգոց հրաժարեսցին։

Ո՞վ հաճելի և քաղցր ծառայութիւն քո Ս՛ծ իմ, որով լինիմք ճշմարտապէս սէր և ազատ։ Ո՞վ օրբանուէր պաշտամանն կրօնաւորական կարգիս, որ առնէ զմեզ հրեշտակաց հաւասար, քեզ միոյնոյ Ս՛յ հաճոյ, դիւաց ահաւոր, և ամ հաւատացելոց գովելի։ Ո՞վ փարելի և

յաւէտ ըղձալի ծառայութիւնս քո ես, որով լինի մեզ արժանանալ գերագոյ բարութեան, և անմահանալ խնդութեամբ 'ի փառս արքայութեան տերամբ մերով Յիսուս Քրիստոս. Ամէն:

ԱՂՕԹՔ ԱՌԱՔՕՍՏԵՂ:

Ընդ յառնելդ 'ի մեռոյ՝ առեալ զքահանութիւն զքո՝ ինչուա զմեզ նշանաւորեայ խաչին, և ասա.

Տէր, եթէ զբրթունս իմ բանաս, բերան իմ երգեսցէ զօրհնութիւնս քո:

Օձամ գործս՝ զորս գործեմ այսօր, մինչև զբնականս ես, բաղձամ տէր կարգել 'ի փառս քո:

Եւ յետ զքնելոյ զհանգիստս՝ ծանիր եղբարս 'ի քեզ ելոյ երկրէ, համբարձեալ զայն, և ասա.

Խրկեցարարեմ քեզ Յիսուս ասծ իմ, և օրհնեմ զքեզ. որ խաչիւդ քով

սրբով փրկեցեր զաշխարհ. աղաչեմ զքեզ, պահեաւ զիս այսօր ամենազօր աջովդ քով, զի մի մեղայց քեզ խորհրդովդ, կամ բանիւ, կամ գործով, և կամ զանցառութիւն:

ՅԵՓ ԼՈՒՆՈՒՆ ՁԵՐԵՈՎ՝ ԱՄԷՆ.

Այր ամենակալ Աստուծ յաւիտենական. աւասիկ տարածեալ զանձն իմ առաջի անչափ մեծութեան փառաց քոց՝ խոնարհութիւն երկիրպագանեմ քեզ. և մատուցանեմ ձեզ իմոյ այսօր զամ զխորհուրդս, զբանս, և զգործս իմ. և ցանկամ առնել զամ ինչ 'ի սէր քո, և 'ի փառս անուան քո, 'ի ընուլ զաստուծային կամն քո, 'ի պաշտել, յօրհնել, և 'ի փառաւորել զքեզ:

Եւ արդ՝ սէր բարերար՝ ընկալ զյաժարութիւն սրտի իմոյ, և օժանդակ լեր տկարութեան և տարտամութեան իմում. և կենարար հեղմամբ արեան միածնի քո՝ սրբազարդեալ յանդաստան սրտի և կամաց իմոց զկենդանի գործս բարեաց, 'ի

փրկութիւն իմ, և 'ի հատուցումն ուծային արդարութիւն քո յաղագս մեղաց իմոց։

Աղօթք։

Թագաւոր թագաւորաց, Աստ ստեղծող, ամենակալ, Հայր և Որդի և սուրբ Հոգի, Երրորդութիւն և միութիւն, զքեզ խոստովանիմ բոլորով սրտիւ իմով, գաւանիմ և երկիրպագանեմ. որ յոչնչէ գոյացուցեր զիս. որ ստեղծեր զՀոգի և զմարմին իմ. և ամ բարեաց զիս զարդարեցեր, պահեցեր, պահպանեցեր. սիրեցեր, և նախախնամեցեր, տածեցեր, և սփոփեցեր. յամ վտանգի ինձ օգնական եղեր. և յամ կարևորութիւն ինձ 'ի թիկունս հասեր. յամ տրտմութիւն զիս միխիթարեցեր, և յամ փորձութենց զիս ազատեցեր, և մինչև ցայս կէտս պատսպարեցեր. տեսանելով զանօրէնութիւս իմ՝ ներեցեր. զապերախտութիւնք իմովք զանց արարեր, և առաւել քան զբազումս որք զարդիւնս ունին առաջի ուծութիւն քո՝ պաշտպանե-

ցեր. և յայս ժամ առաւօտուս ժամանենցուցեր։ Փառք, և գոհութիւն, և երկրպագութիւն, և շնորհակալութիւն ստեղծողիդ իմոյ Աստուծոյ, Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյդ սրբոյ, միոյ, ճշմարտի, կենդանւոյ, և յաւիտենականի. Ամէն։

Գոհանամ, և մեծացուցանեմ, և փառաւորեմ զքեզ ո՜ր Աստուծ իմ յաղագս անչափ բարերարութեանց քոց՝ զորս արարեր ընդ իս ընդ անարժան ծառայ քո. քանզի ստեղծեր զիս յոչնչէ ըստ պատկերի քում և ըստ նմանութեան, տալով ինձ միտս՝ առ 'ի ճանաչել զքեզ, կամս՝ առ 'ի սիրել զքեզ. և զյիշողութիս՝ առ 'ի յիշատակել զբարերարութիս քո որ առ իս, և գոհանալ զքէն, և զայլ բազում ձիրս մեծամեծս ընութեան և շնորհաց. նոսուր և զկարողութիւն զգայութեանց առ 'ի ծառայեցուցանել քեզ, և զայնս առողջ և ամրողջ. և 'ի վերայ այսր ամի՝ զնա՛մ արարածս կարգեցեր 'ի ծառայութիւն, զի և ես պաշտեցից զքեզ սրբութիւն և արդարութիւն։ Եւ ոչ շատացեալ այսու,

'ի վախճան ժամանակիս՝ մինդ յերկից անձանց, ՝ի բանդ ՝ուծ եկեալ յաշխարհ, մարմնացար, մարդացար, և ցուցեր ինձ զճանապարհ փրկութեան սքանչելագործութիւնքդ և վարդապետութիւնքդ. և շարշարանօք և մահուամբ քով ազատեալ 'ի գերութենէ դիւաց զհոգիս սքանչելագործ հարցն՝ մուծեր 'ի դրախտն զոր բացեր. որով և ինձ զմուտն 'ի յաւիտենական կեանսն ցուցեր: Փա-ռք ՝ի քեզ ամենայն ազգաց և յուզղափառ ծնողաց:

Ի մէջ այսր ՝ամի՝ ոչ յաղագս իմոց ինչ արդեանց, այլ մեր բազում գթութեանդ քո հանեալ զիս յաշխարհէ՝ ածեր յայս կրօն սքանչելագործ, զանց արարեալ զբազում հաւակակցաց իմովք. յորում արարեր ինձ մեծամեծ բարիս հոգւոյ և մարմնոյ:

Ունուցեր զիս հոգևոր և մարմնաւոր կերակրովք, միսիթարեցեր, պահեցեր, և պահպանեցեր յամենայն վտանգից. և բազում անգամ երկայնամիտ լինելով՝ մեզանց իմոց եառեր ժամանակ ապաշխարութեան: Զի ես առաւել գոհանամ զքեզ

ար զի յայսմ գիշերիս առողջ և անսասան պահելով զիս յամ վտանգից հոգւոյ և մարմնոյ՝ այս ժամ առաւօտուս ժամանեցուցեր առ 'ի օրհնել զանուն քո սքբ։ Որդ՝ ընդ լուսանալ առաւօտուս ծագեաւ յիս ար զլոյս շնորհաց քոց, զի գնացից ընդ ճանապարհ պատուիրանաց քոց անսայթաք։

Այլ քանզի հաճոյ է քեզ հաւատոյ ներգործութիւնն՝ ընդ յուսոյ և սիրոյ, նմին իրի 'ի սկզբան աւուրս հաւատամ ար 'ի միութիւն Աստուծոյ, և յերրորդութիւն անձանց. և 'ի մարդեղութիւն բանին, և 'ի զատուզական իշխանութիւն նորա, որով զարդարս պատկէ, և զմեղաւորս պատժէ. և միանգամայն հաւատամ ամ մատուցց հաւատոյ, որպէս հաւատայ և խոնարհի և մեկնէ մայր մեր սքբ Եկեղեցին հոգեւոր։

Յուսամ ար օգնութիւն շնորհաց քոց ստանալ զխոստացեալ բարիսն երկնայինս. և ընդունիլ զհարկաւորս առ փրկութիւն իմ, այս է՝ զթողութիւն մեղաց.

և զգօրութիւն յաղթահարելոյ զախտս իմ, և զայլ ամ զժուարինս պատահեալս ինձ, արդեամբ շարչարանաց ոնն մերոյ Յիսուսի։

Սիրեմ զքեզ որ յամ անձնէ իմմէ, յամ մտաց իմոց, և յամ զօրութէ իմմէ. 'ի նշան որոյ ջանամ պահել զպատուիրանս քո, և զգուշանալ 'ի մեղաց (մանաւանդ յայս ինչ մոլութէ). և առաւել կամիմ մեռանիլ բիւրիցս՝ քան դառնացուցանել զքեզ մեղօք. յանձն առնում զնեղութիս. այլև սիրեմ զընկերն իմ 'ի սէր քո իբրև զանձն իմ։

Եւ զի առ 'ի կատարել այսմ բարւոյ չեմ բաւական, քանզի առանց քեզ զոչինչ կարեմ առնել, վասրոյ աղաչեմ տալ ինձ զշնորհս քո՝ որով ամի կարող եղէց։

Ա. կատարումն այսց խնդրուածոց շուտիմ զայլ զք զօրեղ բարեխօս. բայց եթէ զքեզ օր Աստուածն. ուստի զդէմս իմ յերկիր եդեալ՝ պաղատիմ մօրդ Յիսուսի. զի ընկալցիս 'ի սիրելի որդւոյդ քումմէ

վասն իմ զշնորհս հեղութեան, համբերութեան, և առաւել զխոնարհութեան, զոր ունէիր 'ի գերագոյն աստիճանի՝ որով եղեր մայր Աստուծոյ։

Ընկանիմք առաջի քո Ածածին, և աղաչեմք զանարատ զկոյսդ։ Խարեխասեան վասն անձանց մերոց, և աղաչեա զմիածին որդիդ։ Փրկել զմեզ 'ի փորձութենէ և յամ վտանգից մերոց։

Ոգի սուրբ վերուստ Հայր ամենի, և վերուստ Որդւոյն 'ի պարտս ամենասէր Խրատուիչ։

Յայսմ վայրի համառօտիւ վերստին ածել զպատկառելիսն՝ յորս 'ի սուրբն էամ 'ի փիրտունեան յաճախակի սահիս, սաստկապէս ուղղել զմեզ շնորհօն Աստուծոյ։ Ոգի յանցնեսցէ զմեզ սէր Ածածնին, և պահապան հրեշտակիդ, և պաշտպան սրբոյդ. սուրբ վասն Հայր ամենի և վասն Որդւոյն սա արքահանի էոյսն, և վասն Հայր ամենի և վասն Որդւոյն սա պահապան հրեշտակին սա,

և զմի Հայր մեր և զմի Ողջոյն սա պաշտ-
պան աչեն քո, և զաղօթեան որ գինի։

Աղօթ յանձնարարութեան սա աչ կոյսն Մարիամ։

Սմենասուրբ կոյս Մարիամ մայր Աստ-
ծոյ, թագուհի երկնից, բարեխօսդ մեզաւո-
րաց, և ապաւէնդ ներելոց. ես թէ-
պէտ չեմ արժանի լինել ծառայ քո,
բայց ստիպեալ 'ի փափագանաց ծա-
ռայելոյ քեզ, և ապաւինեալ 'ի հզօր
զօրութիդ քո, ընտրեմ զքեզ այսօր
առաջի պահապան հրեշտակի իմոյ, և
ամ երկնային զօրաց, ինձ սեփական տի-
րուհի, նպաստ, և մայր, և յօժարա-
կամ արտիւ մատուցանեմ զանձն իմ 'ի
հանապազորդ ծառայութիւն քո. և փա-
փագիմ, զի և այլք արասցեն զնոյն։

Աղդ խնդրեմ 'ի քէն մայր բարեգութ
միջնորդութիւն կենարար արեան որդւոյ քո
միածնի հնազոյ յերկիր վշ իմ, ընդու-
նել զիս 'ի թիւ բարեպաշտ պաշտօնա-

սիրաց քոց 'ի մշանջենաւոր ծառայ, և առաջնորդել ինձ 'ի գործս իմ։ Այնչ-նորդեա՛ զս իմ առ Յն տալ ինձ շնորհս, որով հաճոյ եղէց յամենամաքուր աչս քո, եթէ խորհրդով, եթէ բանիւ, և եթէ գործով. և առաջի գաստաւորին իմոյ և փեսայի, և քո միածնի գոսպոյ անարատ։ Յիշեա՛ զիս մնայր ողորմութեն, և մի ընկենուր յերեսաց քոց 'ի ժամուն մահուան իմոյ, մինչև մեկնեսցի հոգիս 'ի մարմնոյ սատի տառապանաց ճշմարիտ ապաշխարութեամբ յանցանաց իւրոց։ Ամէն։

Աղօթք առ պահապան հրեշտակն։

Աղաչեմ զքեզ ո՛վ հրեշտակ իմ պահապան, որ կարգեալ ես 'ի ծննդենէ իմմէ առ 'ի խնամոցն Աստ 'ի պահպանութի, և 'ի նախախնամութի անձինն իմոյ անարժանի. զի պահեսցես զիս այսօր 'ի չարաբանաց թշնամւոյն, զորօրինակ պահեցեր յայսմ գիշերիս. և տացես ինձ զո-

բութիւն սէյ խաչին յաղթահարել զ�մ ցանկութիւն մարմնական, զտ հպարտութի կենցաղոյս, և զտ խաբէութի հնոյ օձին. Ամէն։

Աղօթք առ պաշտպան սէին։

Ո՛վ երանեալ և փառաւորեալ սուրբ (Ա.Ա.) փառատարան և սիրելի խնամակալու իմ, զոր ընտրեցի ինձ այսօր պաշտպան և բարեխօս. յանձն առնեմ զիս 'ի բոլոր սրտէ քոյդ հզօր հովանաւորութիւնդ, և ազաչեմ խոնարհաբար՝ հայցել յԱ.Յ վե իմ զթողութի մեղաց, և զյարատևութի 'ի գործս բարեաց։ Ո՛վ երջանիկ սրդ Ա.Յ, լեր ինձ ձեռնտու այսօր և զտ աւուրս կենաց իմոց առ 'ի ազատել զիս յտմ վտանգից հոգւոյ և մարմնոյ, և պահել յտմ առթից վշտացուցանելոյ զտր, զի քոյով օժանդակութի կեցեալ բարի վարուք մինչև ցվախճան, և բարեհրաւէր մահուամբ՝ զենեալ սուրբ խորհրդովք Ս.եկեղեցւոյ, քոյով առաջիկայութի ելից 'ի կենաց

ատոն, և 'ի ձեռն բարեխօսութեան քո արժանի եղէց զկնի ատենացս ուրախանալ ընդ քեզ 'ի փառս երկնից արքայութեան, արդեամբք շարչարանաց նոր մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի. Ամէն։

Աղօթք սէրն Յովհաննէ Աբեղայեցւոյ՝ ընդ սուրբն Գրիգորիոսի։

Գրարիչ անճառելի, որ 'ի գանձուց իմաստութեան քո զերիս քահանայապետութիւնս հրեշտակաց հաստատեցեր, և զնա 'ի լուսեղէն խորանն երկնից հրաշափառապէս դասակարգեցեր. միանգամայն և զամ տիեզերս վայելչապէս հանդերձեցեր, և որ եաղ ճշմարիտ լուսոյ և իմաստութեան աղբիւր, և գերագոյն նախատիպքն. հնոյ 'ի խաւարեալ միտս իմ զնշոյլս պայծառութեան. և փարատեցո յանձնէ իմմէ զկրկնակի խաւարն՝ բնութիւն, զմեղս՝ և զանգիտութիւն։ Զոր՝ որ զլեզուս տղայոց դնես պարզախօս, փարժեսա զլեզու իմ, և լից օրհնութեամբ շնորհ-

հաց քոց զշրմունս իմ։ Տուր ինձ զարութիւն խմանալոյ, զընդունակութիւն պահելոյ, զկարողամտութիւն մեկնելոյ, զիւրընկալութիւն ուսանելոյ, և զամենառատ շնորհս խօսելոյ։ Կազմեալ յարդարեաւ զմտաս իմ. ուղղեաւ զգնացս իմ. և կատարեաւ զելս իմ 'ի Քրիստոս Յիսուս 'ի տէր մեր. Ամէն։

ԷՊԼՕԹՔ ԱՐԱՐՈՂԱՑԱՆ։

Ընդառնելի բարութիւն, սրտի մտօք զոհանամ զքէն 'ի վերայ ամենայն բարերարութենց քոց, զոր առ իս անարժանս երևեցուցեր զամենայն աւուրս կենաց իմոց, և մանաւանդ այսօր խնամարկեցեր զիս հոգևոր և մարմնաւոր կերակրով քառատապէս, և ամբողջ անասան ժամանեցուցեր յայս ժամ երևիցիս։ Աղեցի քեզ օրհնութիւն և փառք յամենայն ընարելոց քոց յերկինս և յերկրի, և

յամ արարածոց յաւիտեանս յաւիտենից. Ամէն։

Եւ արդ՝ Տէր ամենակալ, եմէ արարի ինչ բարի այսօր առաջի քո, 'ի քէն է այն. ուստի զքոյսն 'ի քոյոցս քեզ մատուցանեմ. իսկ եմէ չար՝ այն յինէն է։ Ես ծորոյ աղաչեմ զքեզ, բաց զմիտս իմ, զի ծանեայց զյանցանս իմ, զորս խորհրդով, բանիւ, և գործով արարի ընդդէմ մեծվայելչութեանդ քո։ Եւ այս առաւ Տի աչաց իմոց, զի մի երբէք ենջեցից 'ի մահ։

Յետ այսորիկ վերա՝ ած զամ հրաման, զոր արարէր յառաւօտէ հինչ յերեկոյ, և զգնալն առ։

Զաւիտ Տէր մեր սիրոյ քո 'ի մեր այսչափ անօրէնութենէ՝ զորս արարի այսօր արհամարհելով զանչափ բարութիւն քո. յառաջագրեմ այսուհետև ոչ ես մեղանչել, և զգուշանալ 'ի մեղաց (մանաւանդ յայս հինչ մեղաց, և յառիթց

նր)։ Այս քանզի չեմ կարող զայս առ-
նել յինէն, ուստի աղաչեմ, առաքեա
առ իս զշնորհս քո սրբ, որով զօրեցից
կատարել։ Յանձն առնեմ քեզ Տէր 'ի
պահպանութիւն զհոգի և զմարմին իմ։

Աղաչեմ և զքեզ մայր Աստ, և զսրբ
հրեշտակդ իմ պահապան, զպաշտպան
սրբդ իմ, և զամ սրբս՝ որ անդադար
օրհնէք զԱստ, մինչ ես սակաւիկ ինչ
հանգչիմ ննջելովս, դուք խնամեսջիք
զիս, և յանձն արասջիք Աստ, զի պա-
հեսցէ զիս յայսմ գիշերիս յորոգայթից
թշնամեաց իմոց, որք 'ի ննջելն մեր միշտ
տքնին, պատրաստ առ 'ի ջնասել մեզ։

Այլեցի Աստ պաշտպան իմ, և ոչինչ
հակառակութիւն մերձեսցէ մեզ։

Աղօթք սա սրբոյն Կիպրեանոսի։

Սրբուհի կոյս Մարիամ, ամենաքաղցր
թագուհի շնորհաց, բարեխօսդ մեղաւո-
րաց, և ապաւէնդ նեղելոց. Հայեաց
զթութիւնք 'ի մաղթանս անարդ ծառայի

քո, և համարեա զիս 'ի թիւս սիրելեաց քոց, և ամփոփեա զիս 'ի կուսական գիրկս քո։ Ամ ամենամաքուր կոյս, մաքրեա զսիրտ իմ յաւամ մեղաց. ընկեա և թօմաստեա յինէն զամ որ ինչ ոչ է հաճոյ առաջի աչաց քոց. սրբեա զսիրտ իմ յաւամ երկրաւոր ցանկութենց և վերացո զսիրտ իմ 'ի սէր երկնային և յաւիտենական բարեաց։ Ամ ամենասքուր կոյս, բարեխօս լեր վա՛ իմ առ որդիդ քո այժմ, և միշտ, և 'ի ժամու մահուան իմոյ, զի միջնորդութիւն քով ազատեցայց 'ի յաւիտենական հրոյն, և յետ աստեաց թագաւորութեան քեզ զմայրեցայց 'ի դրախտին։ Այլ արդ՝ մի դարձուցաներ յինէն զաչս շնորհաց քոց ո՛վ ամենամաքուր տիրուհի և կոյս, զի 'ի գթութի քո զհոգի և զմարմին իմ առնեմ ապաստան։

Փութացիր փրկել զիս յաւամ չարեաց և 'ի կասկածանաց աստեաց կենցաղոյս. և լեր բարեխօս վա՛ իմ առ որդիդ քո միածին՝ շնորհել ինձ զթողութի յան-

ցանաց, զհաւատս ճշմարիտ, զյոյս հաստատուն, զեռանդն սիրոյ, և զշնորհս Հոգւոյն սրբոյ՝ 'ի ընուլ զամենասքն հաճուի կամաց իւրոց. և զթասցի պահել զքաղաքս զայս 'ի պատերազմէ, 'ի մահտարածամէ, և 'ի սովէ, և ազատեսցէ զնս, և զՁեզ ազգս. և զբարեկամս իմ, և զՁեզ հաւատացեալ քրիստոնեայս յՁեզ շարէ. Ամէն:

Ամպ սամ պէրէշտուն ին, Ե պէՀուտ։ Լս պէրէ Հայր մեր Ե պէրէ Հոգւոյն 'ի պոպէ ամենասէ Լրրորդութիւն։ Օր Հայր մեր Ե պէ Հոգւոյն սա սրբուհի էոյան։ Օր Հայր մեր Ե պէ Հոգւոյն սա պահապան հրէշտուէն։ Լս պէ Հայր մեր Ե պէ Հոգւոյն սա պոշտպան սէն ամ։

Լս սպա պաղէս սա սէ Ամենէն։

Աղաչեմ զքեզ սուրբ Ամենէն, թագուհի երկնից, որ զարարիչն երկնի և երկրի կուսական կամեամբ ընուցեր-

հայցեաւ զնա իմ 'ի միածին որդւոյ քումմէ զթողութիւն ամ մեղաց իմոց, զորս 'ի ծննդենէ սկսեալ աւազանին մինչև ցայժմ արարի, կամով և ակամայ, գիտութիւն և անգիտութիւն։ Սկի թողուր զիս ըստ կամս անձին իմոյ գնալ։ Պարձուն զիս 'ի չար սովորութենէ իմոց 'ի բարի սովորութիւն, բևեռեալ 'ի հոգի իմ զսոսկալի օր մահուն և զերկիւղ գեհենոյն. զի յօրէնս ան կեցեալ՝ արժանի եղէց գրիլ 'ի գպրութիւն կենաց։

Օրհնեալ և հաստատեալ զմիաբանութիւնս մեր, որպէսզի անչափակտելի սիրով ամրացեալ՝ լիցի 'ի դրանց դժոխոց անվանելի։ Պահպանեալ զմեզ 'ի գիշերիս յայսմիկ՝ նշանաւ սկսեալ խաչին՝ 'ի հրապուրանաց մեղաց, 'ի փորձութենէ դիւաց, և յամ վտանգից հոգւոյ և մարմնոյ, զի 'ի սիրուն ակարութեանս մերոյ հանգուցեալ՝ կանխեսցուք անարատ հոգւով և մարմնով յօրհնաբանութիւն ամենասրբ Երրորդութեանս. որում վայելէ փառք, իշխանութիւն, և պատիւ.

այժմ, և միշտ, և յաւիտեանս յաւիտենից, Ամէն։

Եւ ասէաք զԵրեք օրհնութիւնք, խաչելեալ-ոյն սրովէի ճանաչողաց, ասէին։

Օրհնեա յիս միտկաւ, և սիր եղէց. լուա և քան զձիւն սպիտակ եղէց։

Խաղաղութիւն յայս և 'ի սոյն ննջեցուք, և զարթիցուք, զի դու Տէր միայն առանձին յուսով քով բնակեցուցեր զմեզ։

Եւ նախ քան 'ի քուն ելանելդ՝ հպատակեսա ճարտարապետն Հոգի, իսկ ճայլ հոգեւոր ինչ։

ԵՑԼ ԱՂՕԹՔ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ։

Լսէ սաւ պ՝երեշտակ ՏՆ. Ի տպա սխէա տանէլ պէ՝ԷՊՈՊԷայ տպՇԼա։

Հաւատով խոստովանիմ և երկիր-պագանեմ քեզ Հայր և Որդի և սբ Հոգի. անեղ և անմահ բնութիւն. արարիչ հրեշտակաց, և մարդկան, և ամ եղելոց. և ողորմեա՛ քո արարածոց։

Հաւատով խոստովանիմ և երկիր-պագանեմ քեզ անբաժանելի լոյս, միանական սբ Երրորդութիւն և միաձուլթիւն. արարիչ լուսոյ և հալածիչ խաւարի. հալածեա՛ 'ի հոգւոյ իմմէ զխաւար մեղաց և անգիտութիւն, և լուսաւորեա՛ զմիտս իմ 'ի ժամուս յայսմիկ

աղօթել քեզ 'ի հաճոյս, և ընդունիլ 'ի քէն զխնդրուածս իմ. և ողորմեա ինձ բազմամեղիս։

Հայր երկնաւոր Ը. ճշմարիտ, որ առաքեցեր զորդիդ քո սիրելի 'ի խնդիր մոլորեալ ոչխարին. մեղայ յերկինս և առաջի քոյ. ընկալ զիս ոչ զանառակ որդին. և զգեցո ինձ զպատմուճանն զառաջին, զոր մերկացայ մեղաք. և ողորմեա քո արարածոցս, և ինձ բազմամեղիս։

Որդի այ Ը. ճշմարիտ, որ խոնարհեցար 'ի հայրական ծոցոյ, և առեր մարմին 'ի սէյ կուսէն Մարիամայ վասն մերոյ փրկութեան. խաչեցար, և թաղեցար, և յարեար 'ի մեռելոց, և համբարձար առ Հայր. մեղայ յերկինս և առաջի քոյ. յիշեա զիս որպէս զաւազակն յորժամ գաս արքայութիւն քով. և ողորմեա քո։

Հոգի ՅԻ Ամ ճշմարիտ. որ իջեր 'ի յորդանան և 'ի վերնատունն, և լուսաւորեցեր զիս մկրտութիւն սրբ աւազանին, մեղայ յերկինս և առաջի քոյ. մաքրեա զիս վերատին ՅԾային հրով քով, որպէս հրեղէն լեզուաք զառաքեալսն. և ողորմեա քո:

Ամ հինգ պոռն էգտա հրայն՝ ՀԵ ոյսորդի, ՀԷ համանգամայն պոռնոնՔԷ Ն հաստոյ. Ն համանգամայն ոգՔոյ ՀՀՔման, որպէս Լուսաւորվանիմ առաջի ԱՄՅն. ԷՈՅՅ որ էոմ, ՀԷՈՎանդամ ԷՀ. պոռնան ասուցՔ:

Հրեք Ողջոյն, և երեք Հայր մեր ա-
սասցուք 'ի փառս և 'ի պատիւ ամենասրբ Հրրորդութեն, Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ:
Հայր մեր որ յերկինս ես. Խոյն:
Ողջոյն քեզ Մարիամ, լի շնորհօք: Խն:
Սրբ Ամ, Սրբ և հզօր, Սրբ և անմահ ողորմեայց մեզ: Հրէնց էրինէս:

Փառաւորեալ և օրհնեալ միշտ սքանչելաւոր ածածին Մարիամ մայրն Քրիստոսի, մատո՛ զաղաչանս մեր որդւոյ քոյ և Աստուծոյ մերոյ։

Փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ։ Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից։ Ամէն։

Աղօթք Ածածին։

Ողջոյն քեզ Մարիամ, լի շնորհօք, Տէր ընդ քեզ։ Եւ այլն։

Տէր ողորմեայց։
Քրիստոս ողորմեայց։
Տէր, ողորմեայց։
Քրիստոս լուր մեզ։
Քրիստոս անսայ մեզ։
Հայր երկնաւոր Աստուած, ողորմեայց մեզ։
Որդի փրկիչ աշխարհի Աստուած, ողորմ։
Հոգիդ սքանչելի Աստուած, ողորմ։
Սքանչելի Երրորդութիւն մի Աստուած, ողորմ։
Սրբուհի Մարիամ, աղօթեա՛ վասն մեր։

Աբ Ը.ծածին . Խ աղօ :
Աբ կոյս կուսանաց . աղօ :
Անայր Դրիստոսի . Խ աղօ է
Անայր աստուածային շնորհաց . աղօ :
Անայր մաքուր . աղօ :
Անայր սուրբ . աղօ :
Անայր անարատ . աղօ :
Անայր անբիծ . աղօ :
Անայր սիրելի . աղօ :
Անայր պքանչելի . աղօ :
Անայր արարչին . Խ աղօ :
Անայր փրկչին . աղօ :
Կոյս իմաստուն . աղօ :
Կոյս յարգոյ . աղօ :
Կոյս քարոզելի . Խ աղօ :
Կոյս հզօր . աղօ :
Կոյս գթած . աղօ :
Կոյս հաւատարիմ . Խ աղօ :
Սակի աղդարութեան . աղօ :
Ը.թոռ իմաստութեան . աղօ :
Պատճառ մերոյ խնդութեան . աղօ :
Ընծայ հոգևորական . աղօ :
Ընծայ պատուելի . աղօ :

Ընծայ ընտիր ածպաշամուսին. աղօ։
Ի այդ խորհրդական. աղօ։
Աշտարակ դաւթեան. աղօ։
Աշտարակ փղոսկրեայ. աղօ։
Տուն ոսկեղէն. աղօ։
Տապանակ ուխտի. աղօ։
Դուռն երկնից. աղօ։
Ամաղ առաւօտեան. աղօ։
Ռոմբումիսն հիւանդաց. աղօ։
Պատան մեղաւորաց. աղօ։
Սխիմարիշ վշտացելոց. աղօ։
Օգնական քրիստոնէից. աղօ։
Մատուհի հրեշտակաց. աղօ։
Նահապետաց. աղօ։
Մարգարէից. աղօ։
Առաքելոց. աղօ։
Մարտիրոսաց. աղօ։
Խոստովանողաց. աղօ։
Կուսանաց. աղօ։
Ամ սրբոց. աղօ։
Դառն Աստ, որ բառնաս զմեղս աշխարհի. խնայեա՛ի մեզ. աղօ։

Փառն Աստ, որ բառնաս զմեզս աշխարհի. անսա մեզ Տեր։
Փառն Աստ, որ բառնաս զմեզս աշխարհի. ողորմեաց մեզ։
Յա լուր մեզ։ Յա անսա մեզ։

Աղօթք։

Աստ անճառելի ողորմութեան, որ ոչ միայն մարդ, այլև որդի մարդոյ լինել հաճեցար. և ծնանելով 'ի կուսէ զմայր 'ի յերկրի ստացար, որ զԱստ ունէիր հայր 'ի յերկինս. տուր մեզ աղաչեմք զյիշատակ նորա յօժարութիւն կատարել. զմայրութիւն նորա գերագոյն յարգանօք պատուել. գերազանցագոյն վսեմութիւն նորա զմեզ խոնարհութիւն հպատակել. որ զքեզ Հոգւով սրբով յղացաւ. զքեզ կուսութիւն ծնաւ. և զքեզ 'ի յերկրի ինքեան հնազանդ կալաւ, զՏերդ մեր Յա Փառ։ Որ կենդանի ես և թագաւորես ընդ Հօր և ընդ սքանչ Հոգւոյն 'ի յաւիտեանս. Ամէն։

Ընդ հովանեաւ պաշտպանութեան քոյ ապաւինիմք սուրբ Աստուածածին, մի՛ անտես առներ զաղաչանս մեր 'ի կարիս մեր. այլ միշտ փրկեա՛ զմեզ յամենայն վտանգից, կոյս ամենապատուական և ամենօրհնեալ։

Ո՛ղջ լեր թագուհի մայր ողորմութեան, կեանք, քաղցրութեան, և յոյս մեր. ո՛ղջ լեր։ Զոր քեզ գոչեմք աքսորեալ որդիքս Եւային. առ քեզ հառաչեմք հեծելով և ողբալով յայսմ արտասուաց վայրի։ Արդ՝ ո՛վ բարեխօս մեր, դարձո՛ առ մեզ զաչս ողորմութեան քո. և զՅիսուս զօրհնեալ պտուղն որովայնի քո յետ այսր աքսորանաց ցոյց մեզ, ո՛վ գթած, ո՛վ բարեգութ, ո՛վ քաղցր կոյս Մարիամ. աղաչեա՛ վասն մեր սո՛ւրբ Աստուածածին. զի արժանի լիցուք խոստմանցն Քրիստի. Ամէն։

Անկանիմք առաջի քոյ Աստուածածին, և աղաչեմք զանարատ զկոյսդ։

Բարեխօսեսայ վա՛ անձանց մերոց, և ազատեսայ զմիածին որդիդ։

Փրկել զմեզ 'ի փորձութեէ, և յա՛մ վտանգից մերոց։

Ո՛էկ Ողջոյն, և մէկ Հա՛յր մեր յերկինք աստացուք առ պահապան հրեշտակն մեր։

Հա՛յր մեր որ յերկինս ես, սո՛ւրբ եղիցի։

Ողջոյն քեզ Մարիամ, լի շնորհաք։ Ո՞վ հրեշտակ Ա՛յ, որ պահապան իմ ես, զիս զյանձնեալս քեզ վերնական գթութեա՛ն, լուսաւորեսայ յայսմ գիշերի. ուղղեսայ, հովուեսայ, և կառավարեսայ. Ա՛մէն։

Ո՛էկ Ողջոյն, և մէկ Հա՛յր մեր յերկինք աստացուք առ սո՛ւրբ Գրիգոր լուսաւորիչն մեր վա՛ լուսաւորուն, և բարեխաչողուն ազգիս մերոյ։

Հա՛յր մեր որ յերկինս ես, սո՛ւրբ եղիցի։

Ողջոյն քեզ Մարիամ, լի շնորհաք։ Ո՛էկ ողջոյն, և մէկ Հա՛յր մեր յերկինք աստացուք առ սո՛ւրբ Հայր Անտոն ճգնա-

ուրն . որպէս զի պահեսցէ զմեզ 'ի կրակէն ։

Հայր մեր որ յերկինս ես , սրբեցի ։
Ողջոյն քեզ Մարիամ , լի շնորհօք ։

Մէկ Ողջոյն , և մէկ Հայր մեր յերկինք ասասցուք առ սրբ Հայրն Ադաբոս , որպէս զի պահեսցէ զմեզ 'ի ժանտամահէն ։

Հայր մեր որ յերկինս ես , սրբեցի ։
Ողջոյն քեզ Մարիամ , լի շնորհօք ։

Մէկ Ողջոյն , և մէկ Հայր մեր յերկինք ասասցուք առ սրբ Հայր Ընտուն պատուացին . որպէս զի պահեսցէ զմեզ յամ պատահարաց չարաց ։

Հայր մեր որ յերկինս ես , սրբեցի ։
Ողջոյն քեզ Մարիամ , լի շնորհօք ։

Մէկ Ողջոյն , և մէկ Հայր մեր յերկինք ասասցուք առ սրբ Միքայէլ հրեշտակապետն , և առ սրբ Հայրն Յովսէփ , որպէսզի ընկալցին զմեր զբարի մահ , և զբարի վախճան ։

Հայր մեր որ յերկինս ես , սրբեցի ։
Ողջոյն քեզ Մարիամ , լի շնորհօք ։

Մէկ Աղջոյն, և մէկ Հայր մեր յերկինք
սասացուք վասն հոգւոց քաւարանին։
Հայր մեր որ յերկինս ես, սրբ եղիցի։
Աղջոյն քեզ Մարիամ, լի շնորհօք։

Մէկ Աղջոյն, և մէկ Հայր մեր յերկինք
սասացուք վասն հոգւոց ծնողաց մերոց,
հարց, և մարց, եղբարց, և քերց, և
ամ աղգականաց։
Հայր մեր որ յերկինս ես, սրբ եղիցի։
Աղջոյն քեզ Մարիամ, լի շնորհօք։
Ն՝ ոգի սամ, Ի խորոց կարդացի։

Ի խորոց կարդացի առ քեզ Տեր, Տեր լուր ձայնի իմում։
Ականջք քո 'ի լսել զձայն աղաղթից իմոց։
Եթէ զանօրէնութիւնս քննես Տեր, Տեր ո՞ կարէ կալ առաջի քո, զի 'ի քէն է քաւութիւն։
Վասն անուան քո համբերի Տեր, համբեր անձն իմ բանի քում, յուսացաւ անձն իմ 'ի Տեր։

Ի պահէ առաւօտու մինչև յերեկոյ. 'ի պահէ առաւօտու յուսացաւ Իսրայէլ 'ի տէր։

Ի ճանէ է ողորմութիւն բազում. և 'ի նմանէ է փրկութիւն. և նա փրկեաց զԻսրայէլ յամենայն նեղութենց նորա։

Փառք հօր։ Այժմ և միշտ։

Օհանգիստ յաւիտենական պարգևեա նոցա տէր։

Լուս լոյս մշտնջենաւոր ծագեսցի 'ի նոսա։

Հանգիցեն 'ի խաղաղութիւն. Ամէն։

Ամարիամ կոյս, և մայր շնորհաց, և շնորհալի մայր գթութեանց. 'ի ժամ մահուան ընկալ զմեզ, պաշտպանեա 'ի թշնամեաց։ Տէր ողորմեա։

Աբ կամեն կուսին, Անգին արիւն Յիսուսին, Անիջնորդ լինիցին. Անեղք մեր ջնջեսցին. Տէր ողորմեա։

Յա, Ամարիամ, և հայր Յովսէփ, ըզսիրտս և զհոգիս և զմարմինս իմ ձեզ յանձն առնեմ։ Տէր ողորմեա։ Բարեխօսեալ վասն։

Տէր Ը՛ծ, աշխարհիս խաղաղութի պարգևեայ. Ը՛մէն։
Հիւանդաց առողջութիւն պարգևեայ. Ը՛մէն։
Ազգերոց հանգստութիւն պարգևեայ. Ը՛մէն։
Ազգերոց նուաճանգիստ պարգևեայ. Ը՛մէն։
Գանատարկելոց ազատութի՛ պարգևեայ. Ը՛մէն։
Ճոգաւորաց քրիստոնէից սէր և միաբանութի՛ պարգևեայ. Ը՛մէն։
Արդոյ եկեղեցւոյ բարձրացումն պարգևեայ. Ը՛մէն։
Ի քաւարանի եղեալ հոգւոց ազատութի՛ պարգևեայ. Ը՛մէն։

Ա՛յ — 'ի վերնամանէ տաւ։

Փառք քեզ ո՞ր Ը՛ծ մեր, որ պարգևեցեր զօրս բարեաւ և խաղաղութի՛ անցուցանել։ Ամարդասէր Ը՛ծ՝ զառաջակայ գիշերս՝ որ 'ի վի՛ր մեր գալոց է, 'ի մեղաց

փրկեաւ, 'ի չարեաց ազատեաւ, 'ի գործս բարիս առաջնորդեաւ։ Ուստուծոյ օրհնութիւնքն և փառաբանութիւնքն արժանի՛ արա զքա՛մ հաւատացեալս անուանդ քումմ սիրոյ, և պահեաւ 'ի խաղաղութիւն։

Տէր Ա՛ծ մեր, տուր զքո խաղաղութիւդ ամ աշխարհի. բարձ զցասումն և զպատուհասն 'ի յարարածոց։ Ողորմեաւ հարց և եղբարց մերոց կենդանեաց և հանգուցելոց։ Ողորմեաւ զեկեղեցի շինողաց, երախտաւորաց, պողատուից, սպասաւորաց, և այնոցիկ՝ որք ընդ հովանեաւ սրբ տաճարիս են հանգուցեալ։

Տէր Ա՛ծ, օգնեաւ թագաւորաց քրիստոնէից, և իշխանացն բարեպաշտից, զօրաց և զաւակաց նոցին, պահելով 'ի խաղաղութիւն։

Տէր Ա՛ծ մեր, պահեաւ զառաջնորդս և զեղբայրութիս մեր ամբողջ և անխռով 'ի կամն ողորմութիւնքդ։ Աշանաւ սրբ և պատուական խաչիս քո հալածեաւ զերևելի և զաներևոյթ թշնամին 'ի տահմանաց մերոց, և 'ի բնակութիւնս մերմէ։

Փրկեա զմեզ 'ի հրոյն յաւիտենից։ Եւ քեզ փառք յաւիտեան։ Ամէն։

Փառք հօր և որդւոյ և։
Այժմ և միշտ և յաւիտ։

Օրհնեալք եղերուք 'ի շնորհաց սուրբ Հոգւոյն։ Հանգերձուք խաղաղութիւն։ և որ եղիցի ընդ ամենեսեանսդ։ Ամէն։

Հ.Ս.Խ.Հ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
С.С.С.Р. Публичная Библиотека
7/XI 1922
Ереван, Мясницкая 113
Ա. ՄՅԱՍՆԻԿՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ

ᏒᏍᏓᏅᏍᏗ
1838